

Materiály ke zkoušce z Moderních databázových systémů

Stránky předmětu

Osnova

- Vrstvy databázových modelů
 - Big Data
 - Definice
 - Zdroje Big Data
 - Hlavní charakteristiky Big Data
 - Zpracování Big Data
 - Výhody NoSQL databází
 - MapReduce
 - Apache Spark
 - RDD operace
 - Transformace
 - Akce
 - Distribuční modely
 - Cloud computing
-

Vrstvy databázových modelů

Konceptuální vrstva

- Modelování domény (reálné věci ze světa).
- Vysoká míra abstrakce.
- Používají se modely jako ER, UML.

Logická vrstva

- Datové struktury pro uložení dat.
- Typy: relační, objektová, XML, grafová apod.

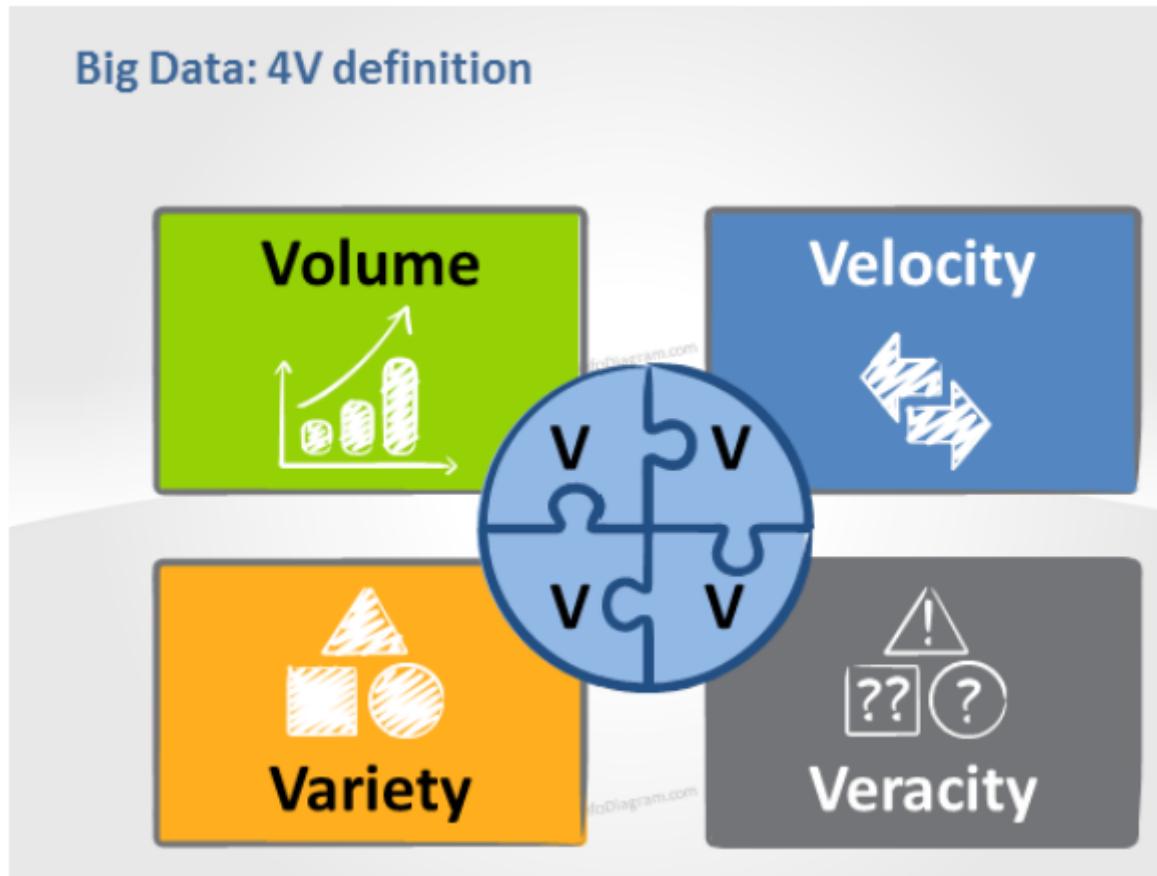
Fyzická vrstva

- Skutečná implementace datových struktur z logické vrstvy.
 - Obsahuje indexaci, datové soubory a jejich dělení.
-

Big Data

Definice (podle Gartneru - společnost pro IT analýzy a poradenství):

- **Volume** – velké objemy dat.
- **Variety** – různorodost dat.
- **Velocity** – rychlosť generování a zpracování dat.
- (***Veracity** – neucelenost dat*)

Zdroje Big Data

- Sociální sítě.
 - Vědecké nástroje.
 - Mobilní zařízení.
 - Senzory.
-

Hlavní charakteristiky Big Data

1. Volume (objem)

- Velikost dat neustále exponenciálně roste.

2. Variety (různorodost)

- Podpora různých datových formátů, typů a struktur.
- Data mohou být strukturovaná, částečně strukturovaná, nebo zcela bez struktury.

3. Velocity (rychlosť)

- Data jsou generována a musí být zpracována v reálném čase.

4. Veracity (věrohodnost)

- Řešení problémů jako inkonzistence, latence a neucelenost dat.
-

Zpracování Big Data

OLTP: Online Transaction Processing

- Používá se v DBMS a databázových aplikacích.
- Slouží k ukládání, dotazování a přístupu k datům.

OLAP: Online Analytical Processing

- Multi-dimenzionální analytické dotazy.
- Patří do sekce BI (Business Intelligence).

RTAP: Real-Time Analytic Processing

- Data jsou zpracovávána jako stream v reálném čase.
 - Klíčové pro moderní Big Data architektury.
-

Výhody NoSQL databází

1. Škálování

- Horizontální škálování ("scaling out") oproti tradičnímu vertikálnímu škálování ("scaling up").

2. Big Data podpora

- RDBMS nezvládají nové velké objemy dat.

3. Administrace

- Automatické opravy, distribuovanost, a self-tuning.

4. Náklady

- Nižší cena za transakci díky horizontálnímu škálování a využití komoditního hardwaru.

5. Flexibilita

- Absence pevného schématu umožňuje snadné strukturální změny bez vysokých nákladů.
-

Výzvy NoSQL databází

- Nižší vyspělost technologií.

- Omezená podpora analytických nástrojů a BI.
 - Nedostatek odborníků.
-

Datové předpoklady

RDBMS	NoSQL
integrity is mission-critical	OK as long as most data is correct
data format consistent, well-defined	data format unknown or inconsistent
data is of long-term value	data are expected to be replaced
data updates are frequent	write-once, read multiple (no updates, or at least not often)
predictable, linear growth	unpredictable growth (exponential)
non-programmers writing queries	only programmers writing queries
regular backup	replication
access through master server	sharding across multiple nodes

HDFS

- Hadoop Distributed File System
- Škálovatelný a opensource

Apache Hadoop

- opensource framework s nástroji pro zpracování Big Data
- vyšel z Google MapReduces a GFS (Google File System)
- nástroje (komponenty) Hadoopu:
 - HDFS - distribuovaný file systémů
 - Hadoop YARN - scheduling a resource management clusterů
 - Hadoop MapReduce - paralelní zpracování dat

Fault tolerance v HDFS

- "*failure is the norm rather than exception*"
- očekáváme, že vždy nějaká část nefunguje
- detekce chyb a auto recovery

Typ dat v HDFS

- data proudí ve streamu
- automatický batch Processing

- write-once / read-many

Nodes v HDFS

- Master / Slave architektura
- HDFS využívá celý FS namespace
- Soubory jsou děleny na bloky (64MB, 128MB apod)

NameNode

- master server
- řídí namespace
- regulace přístupu klientů
- řeší operace se soubory a adresáři
- určuje mapování bloků na DataNodes
- přijímá **HeartBeat** a **BlockReport** od DataNodes

Jak funguje NameNode

- Používá transakční log - **EditLog**
 - Zaznamenává všechny změny v meta datech FS (tvorba souboru, změna repliačního faktoru)
 - je uložen ve FS NameNodu
- **FsImage** - celý FS namespace s mapováním bloků na soubory
 - opět uložen v lokálním FS NameNodu
 - Je načten do paměti NameNodu (4GB RAM stačí)

Proces zapnutí systému z pohledu NameNode:

1. NameNode přečte FsImage a EditLog z disku
2. Aplikuje všechny operace v EditLogu na FsImage reprezentaci
3. Udělá **CheckPoint** - Flush out této verze systému do nového FsImage
4. Zkrátí EditLog

DataNode

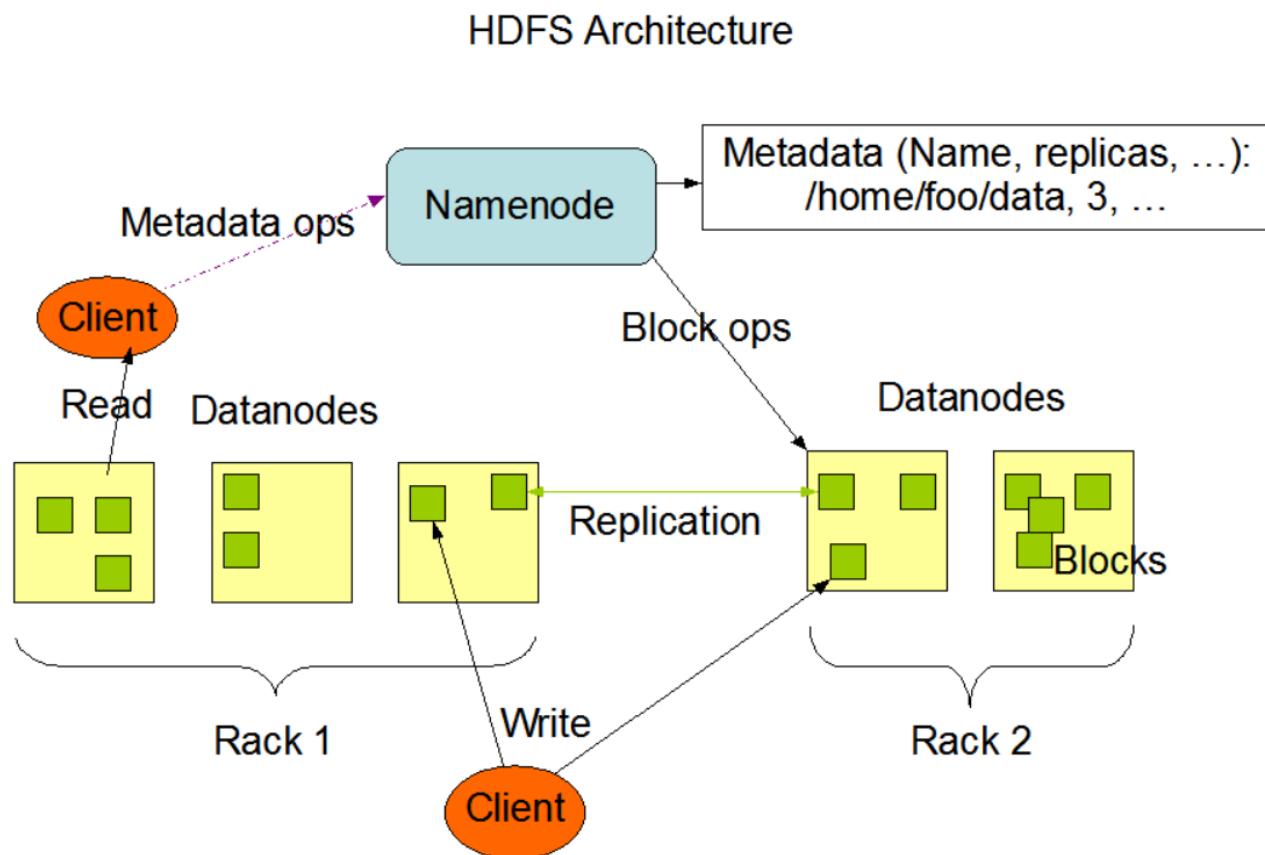
- provádí r/w requesty
- práce s bloky - tvorba, mazání a replikace na příkaz NameNode

Jak funguje DataNode

- Ukládá data do souborů ve vlastním FS
- Každý blok HDFS je samostatný soubor
- Netvoří všechny soubory ve stejném adresáři (využívá nějakou heuristiku)

Proces zapnutí systému z pohledu DataNode:

1. Generace seznamu všech svých HDFS bloků = **BlockReport**
2. Odešle **BlockReport** NameNodu

Namespace

- Hierarchický FS
- CRUD operace
- NameNode je správcem FS - zaznamenává změny
- Aplikace si specifikuje replikační faktor a to je uloženo v NameNode

Replikace

- soubor je rozdělen na posloupnost bloků
- bloky mají stejnou velikost až na poslední
- velikost bloku lze nastavit
- replikace je nastavitelná
- zajišťuje fault toleranci

Umístění replik

Rack-aware

- bereme v potaz fyzickou lokaci uzly
- uzly jsou děleny do racků
- racky mezi sebou komunikují skrze switche
- NameNode určí rack id pro každou DataNode
- jednoduchý přístup: umístíme uzly do jiných racků => drahé zápisy

Standartní přístup

- replikační faktor je 3
- Repliky jsou umístěny následovně:
 - Jedna v uzlu na lokálním racku
 - Jedna na jiném uzlu v lokálním racku
 - Jedna na uzlu v jiném racku

Chyby

Network Failure

- ztráta připojení DataNodes k NameNode
- DataNodes přestanou posílat heartbeat a jsou NameNode označeny
- DataNode k nim neposílá I/O požadavky

DataNode Failure

- může klesnout počet replik pod replikační faktor => nutnost re-replikace

MapReduce

- Využívá paradigma **Rozděl a panuj**

Faze Map

- Input: key/value páry
- Output: množina dočasných key/value páru - typicky jiná doména než input
- formálně: $(k_1, v_1) \rightarrow list(k_2, v_2)$

Faze Reduce

- Input: Dočasný klíč a množina všech hodnot pro ten klíč
- Output: Menší množina hodnot ve stejné doméně
- formálně: $(k_2, list(v_2)) \rightarrow list(k_2, possibly\ smaller\ list(v_2))$

Příklady MapReduce:

Word Frequency

```
map(String key, String value):
    // key: document name
    // value: document contents
    for each word w in value:
        EmitIntermediate(w, "1");
```

```
reduce(String key, Iterator values):  
    // key: a word  
    // values: a list of counts  
    int result = 0;  
    for each v in values:  
        result += ParseInt(v);  
    Emit(key, AsString(result));
```

Části MapReduce

Input reader

- dělí vstup na části => kazda cast nalezi jedne map funkci
- generuje key / value pary

Map funkce

- uživatelem specifikované zpracování key / value paru

Partition funkce

- dostane klíče z map funkce a počet reduceru
- vrati index reduceru, který se má použít
- typicky zaheshujeme klíč a modulujeme počtem reduceru

Compare funkce

- seřidi vstup do reduce funkce

Reduce funkce

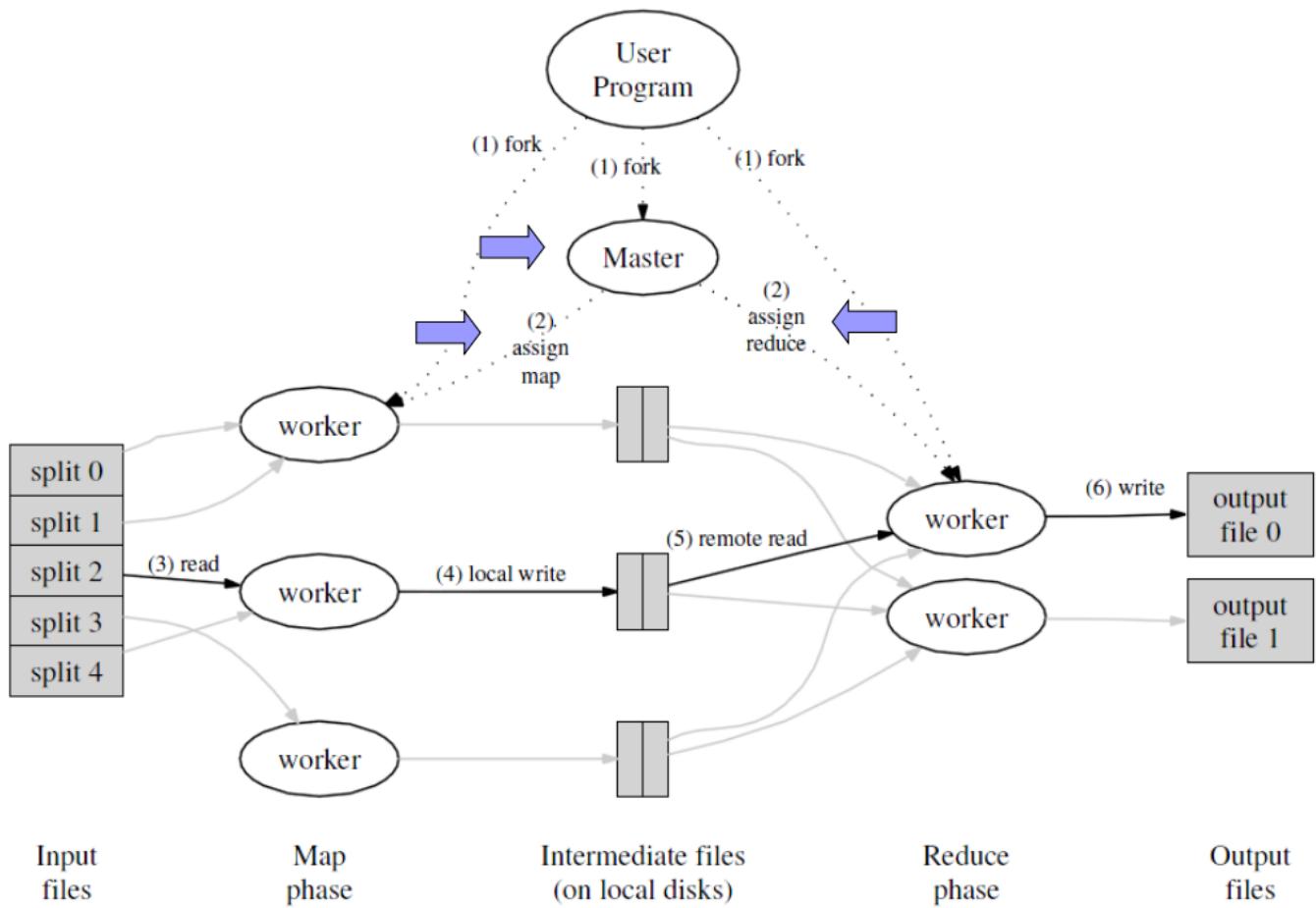
- uživatelem specifikované zpracování key / values

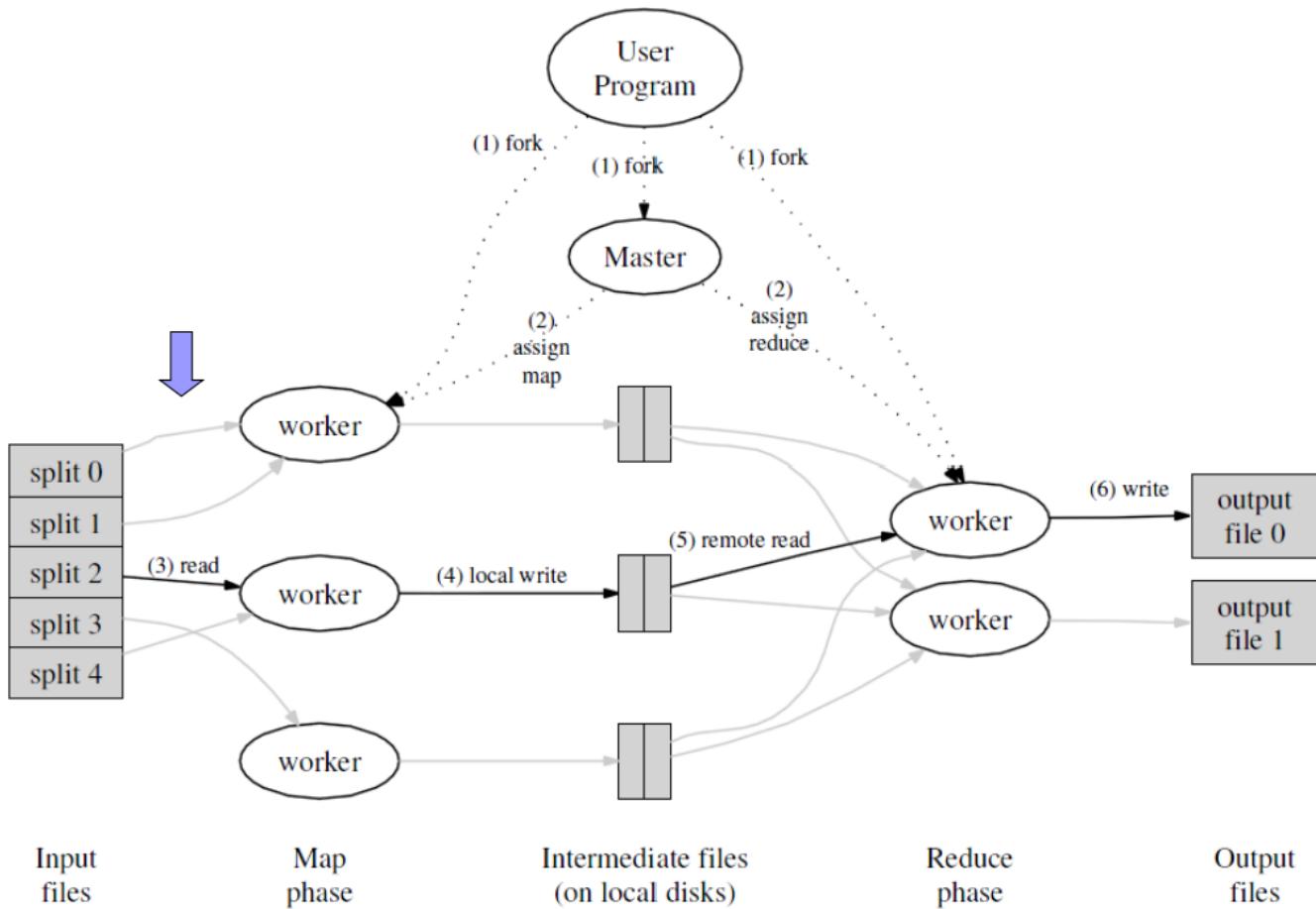
Output writer

- zapise výsledek reduce funkce do stabilního uložiště

Průběh mapreduce

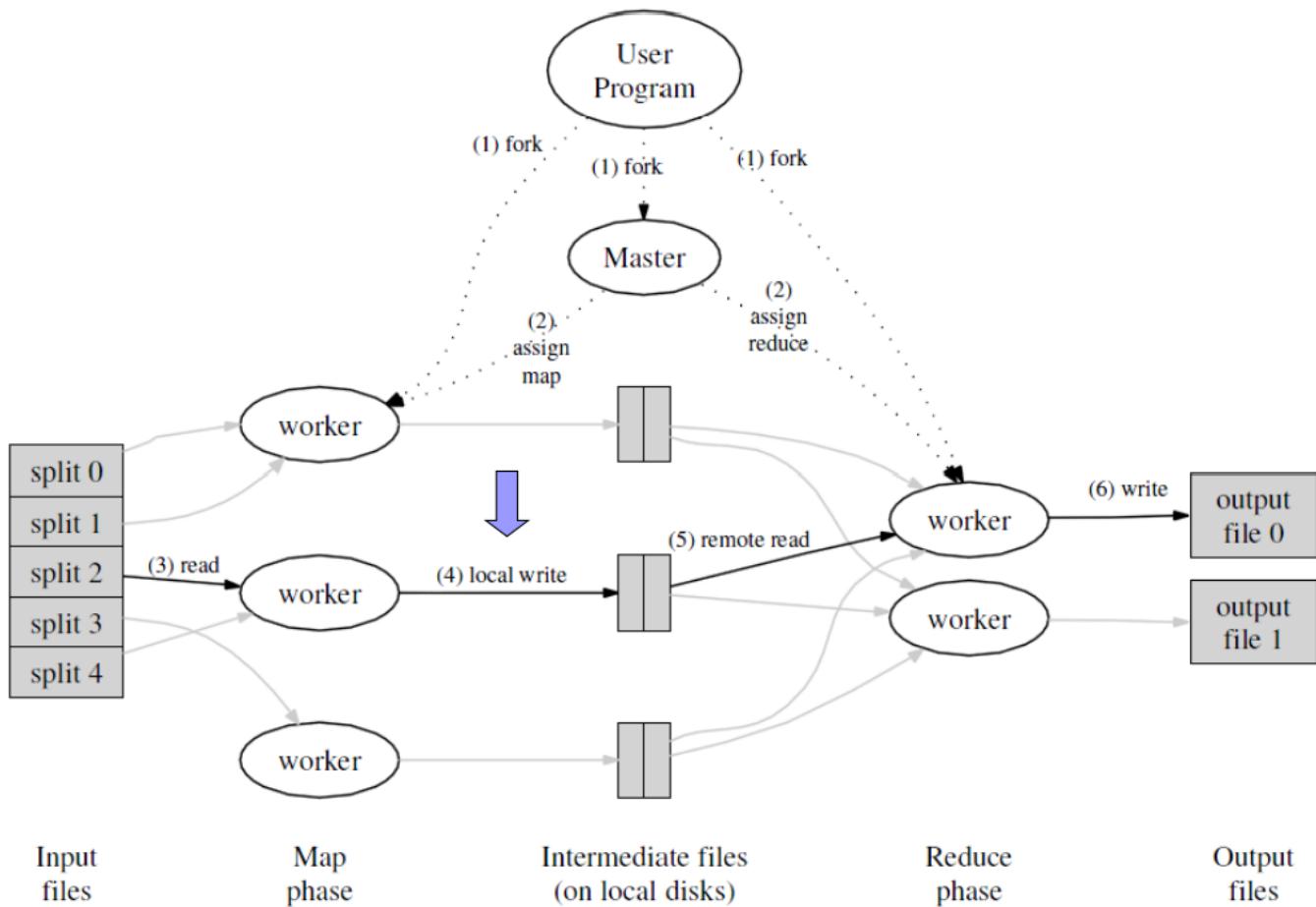
1. MapReduce knihovna rozdělí vstupní soubory do M casti (16MB - 64MB na cast)
2. Start kopii mapreduce na clusteru
3. Mame M map tasku a R reduce tasku
4. Master vybere IDLE workera a priradi mu jednu map nebo reduce tasku

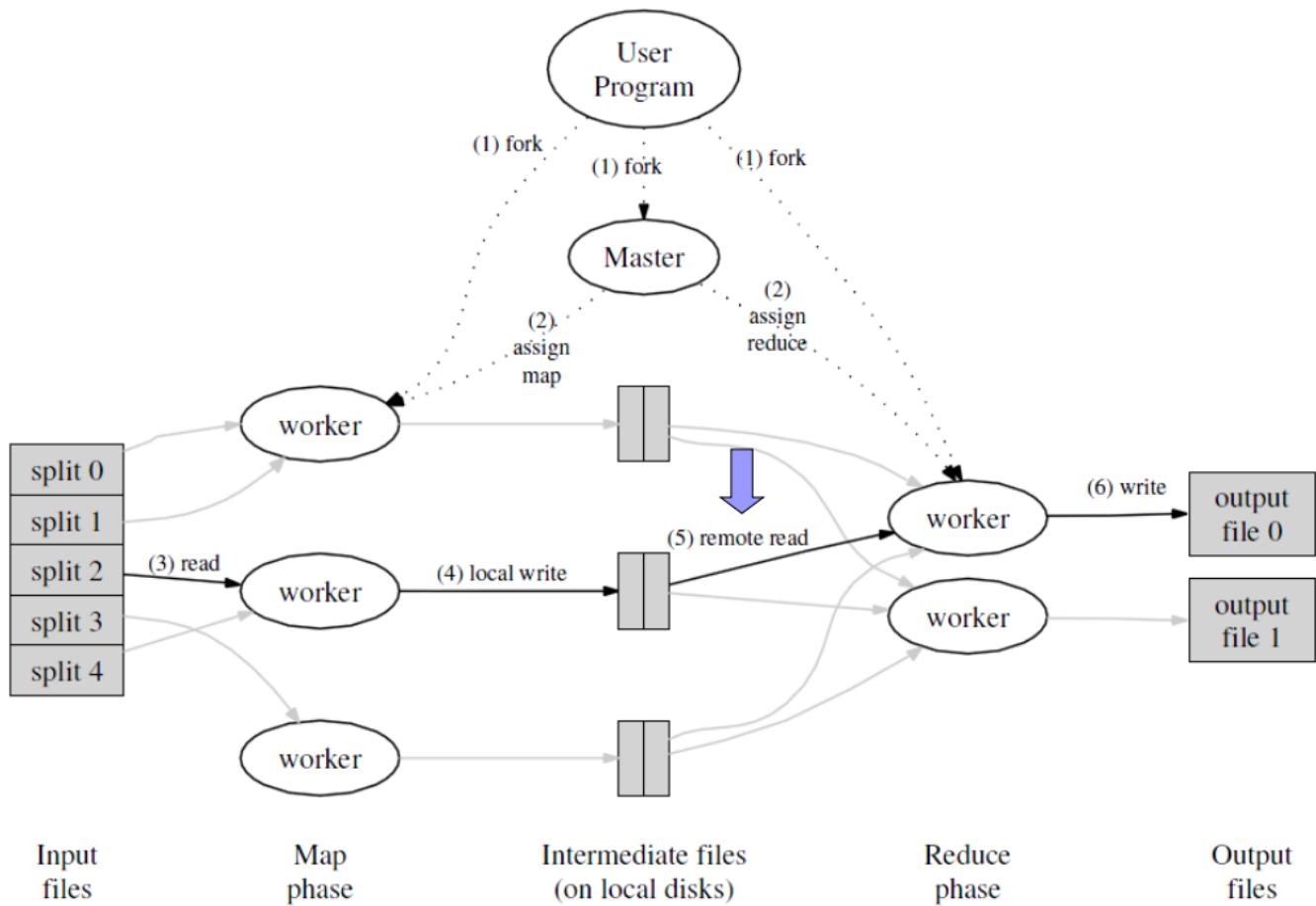

9. Key / value pary z pameti jsou periodicky zapsany na lokalni disk

10. Poloha paru na disku je forwardovana masterovi

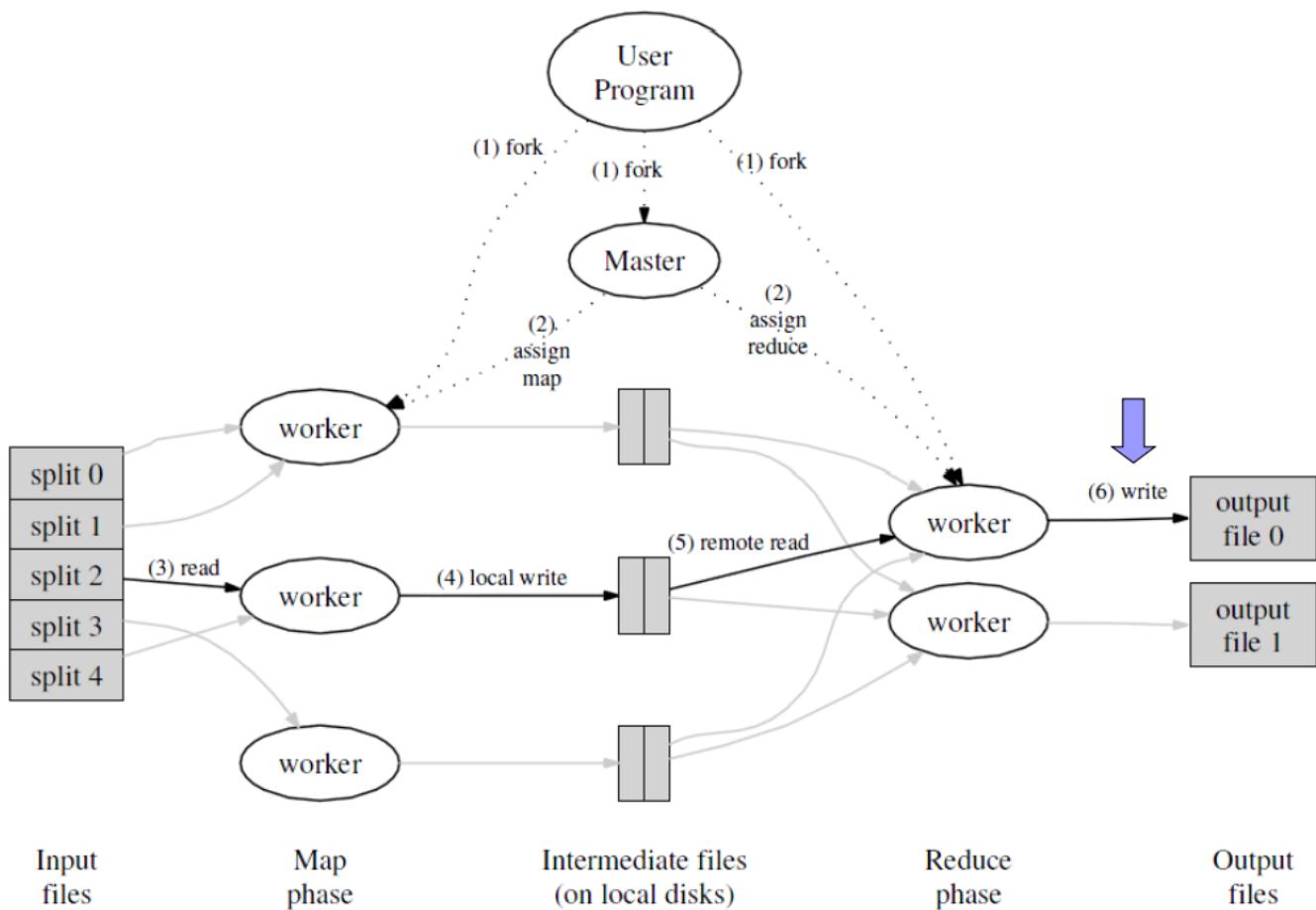

11. Master notifikuje Reduce workery o poloze dat na disku
12. Reduce worker použije RPC k získání dat z lokálního disku map workeru
13. Až má reduce worker všechna pomocná data, seřídí je podle pomocných klíčů

14. Reduce worker iteruje pres setrizená dočasná data

15. Pro každý dočasný klíč připneme jeho hodnotu do output filu pro tuto reduce partition

Combine funkce

- uživatelem specifikovaná funkce
- něco jako reduce funkce ale ještě v map fazi
- bez přes lokální data v mapperu
- slouží k komprezi posílaného souboru

Counters

- uživatel může přiradit počítadlo k jakékoli akci mapperu / reduceru

Fault Tolerance

Worker Failure

- master pinguje workery
- pokud worker neodpovídá, je označen za failed
- všechny jeho tasky jsou naplánovány zpět do původního idle stavu
- jeho tasky si pak rozeberou od záčatku jiní workeri

Master Failure

- 2 strategie

Strategie A

- master si dela periodicke checkpointy master datovych struktur
- pokud master zemre, nova kopie je nastartovana z pozice posledniho checkpointu

Strategie B

- Jeden master -> jeho selhani je malo pravdepodobne
- Pokud selze, cely prubeh MapReduce se zahodi

Stragglers

- "straggler"
- stroj, ktery je pomaly -> nektere casti mu trvaji nezvykle dlouho

Reseni stragglera:

- tesne pred dokoncenum MapReduce operace master naplaniuje backup executions zbylych zapocatych tasku
- task je oznamena za hotovou, pokud jej primarni nebo backup vykonavani je dokonceno

Granularita tasku

- M casti Map faze
- R casti Reduce faze
- Master provede $O(M + R)$ scheduling rozhodnuti
- Master uchovava $O(M * R)$ status informaci v pameti
- R je typicky omezeno uzivatelem

Hadoop MapReduce

- HDFS + JobTracker (master) + TaskTracker (slave)

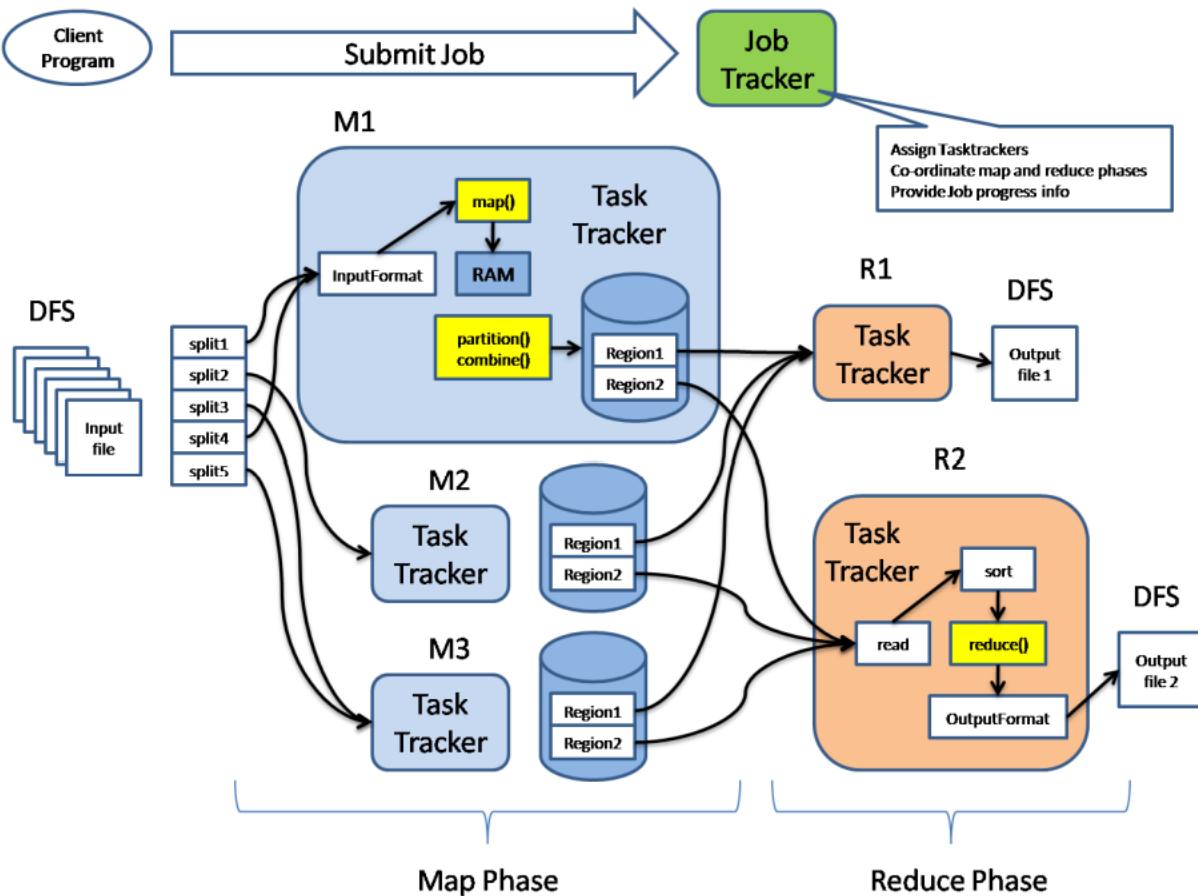
JobTracker

- Master
- pracuje jako scheduler - deleguje praci do TaskTrackeru
- komunikuje s NameNode (HDFS master) a vyhleda TaskTracker (Hadoop client) pobliz dat
- presune skutecnou praci do TaskTracker uzlu

TaskTracker

- client
- Prijima tasky od JobTrackeru
- Map, Reduce, Combine
- Input a output cesty
- Ma omezeny pocet task slotu
- Pro kazdy task vyobi novou instanci JVM (Java Virtual Machine)

- Pocet volnych slotu posila pres heartbeat JobTrackeru

Apache Spark

- data analytics engine
- narozdil od Hadoop MapReduce je rychlejsi díky práci in memory narození od disk I/O, který zpomaloval MapReduce
- podporuje taky Spark SQL

Driver program

- Spark Aplikace = driver program
- Obsahuje uživatelem specifikovaný kód pro daný problém a provádí orchestraci
- koordinuje paralelní zpracování
- naslouchá executorům (worker nodes)
- měla by být blízko worker nodes (ideálně v jedné LAN)
- Je spravována skrze Web UI (ukazoval nam Yaghob v Cloudu)

SparkContext

- centralní entita v driver programu
- koordinace mezi driverem a cluster managerem
- řídí resourcy a provádění tasků

ClusterManager

- spark si muze vybrat Cluster Managera
- externi system, ktery alokuje resourcy
- Priklady: Kubernetes, YARN (Resource Manager Hadoop), Apache Mesos

Resilient Distributed Dataset (RDD)

- immutabilni
- kolekce elementu rozdelenych mezi uzly v clusteru
- automaticka recovery
- lze persistovat v pameti (volani `persist` nebo `cache` funkci)
- paralelni zpracovani

Jak vytvorit RDD

- paralelizujeme existujici kolekci v driver programu

```
List<Integer> data = Arrays.asList(1, 2, 3, 4, 5);
JavaRDD<Integer> distData = sc.parallelize(data);
```

- reference na externi dataset (treba v HDFS nebo Local file system) podporovany **Hadoopem**

```
JavaRDD<String> distFile = sc.textFile("data.txt");
```

RDD operace

- delime na Transformace a Akce

RDD Transformace

- vytvoreni noveho datasetu z existujiciho
- prakticky `map` funkce

1. `map(func)`

- **Popis:** Vytvoří nové rozdělené dataset (`RDD`), kde každý prvek původního datasetu je transformován funkcí `func`.

```
// Příklad: Zvětší každý prvek o 1
JavaRDD<Integer> rdd = sc.parallelize(Arrays.asList(1, 2, 3, 4));
JavaRDD<Integer> mappedRDD = rdd.map(x -> x + 1);
```

2. `union(otherDataset)`

- **Popis:** Spojí dva dataset (`RDD`) a vrátí nový dataset, který obsahuje všechny prvky z obou.

```
// Příklad: Spojení dvou datasetů
JavaRDD<Integer> rdd1 = sc.parallelize(Arrays.asList(1, 2, 3));
JavaRDD<Integer> rdd2 = sc.parallelize(Arrays.asList(4, 5, 6));
JavaRDD<Integer> unionRDD = rdd1.union(rdd2);
```

3. filter(func)

- **Popis:** Vrátí nový dataset, který obsahuje pouze prvky, na kterých funkce `func` vrátí `true`.

```
// Příklad: Filtrace sudých čísel
JavaRDD<Integer> rdd = sc.parallelize(Arrays.asList(1, 2, 3, 4));
JavaRDD<Integer> filteredRDD = rdd.filter(x -> x % 2 == 0);
```

4. reduceByKey(func, [numPartitions])

- **Popis:** Pokud pracujete s páry `(K, V)`, agreguje hodnoty pro každý klíč pomocí funkce `func`. Volitelně můžete nastavit počet oddílů.

```
// Příklad: Sčítání hodnot podle klíče
JavaPairRDD<String, Integer> pairs = sc.parallelizePairs(Arrays.asList(
    new Tuple2<>("a", 1),
    new Tuple2<>("b", 2),
    new Tuple2<>("a", 3)
));
JavaPairRDD<String, Integer> reducedRDD = pairs.reduceByKey((x, y) -> x + y);
```

5. sortByKey([ascending], [numPartitions])

- **Popis:** Seřadí páry `(K, V)` podle klíče. Můžete zvolit vzestupné (`true`) nebo sestupné (`false`) řazení.

```
// Příklad: Seřazení párů podle klíče vzestupně
JavaPairRDD<String, Integer> pairs = sc.parallelizePairs(Arrays.asList(
    new Tuple2<>("b", 2),
    new Tuple2<>("a", 1),
    new Tuple2<>("c", 3)
));
JavaPairRDD<String, Integer> sortedRDD = pairs.sortByKey(true);
```

Další funkce:

- **intersection**: Vrátí dataset s prvky, které se nachází v obou vstupech.
- **distinct**: Vrátí dataset obsahující pouze unikátní prvky.

```
// Příklad: Unikátní prvky
JavaRDD<Integer> rdd = sc.parallelize(Arrays.asList(1, 2, 2, 3, 4, 4));
JavaRDD<Integer> distinctRDD = rdd.distinct();
```

RDD Akce

- vrátíme hodnotu do driveru po nejaky vypočtu nad datasetem
- prakticky **reduce** funkce

1. **reduce(func)**

- **Popis:** Agreguje prvky datasetu pomocí funkce **func**. Funkce musí být **komutativní** a **asociativní**, aby výpočet mohl probíhat paralelně.

```
// Příklad: Součet všech čísel v datasetu
JavaRDD<Integer> rdd = sc.parallelize(Arrays.asList(1, 2, 3, 4));
Integer sum = rdd.reduce((x, y) -> x + y);
```

2. **count()**

- **Popis:** Vrátí počet prvků v datasetu.

```
// Příklad: Spočítání prvků v datasetu
JavaRDD<Integer> rdd = sc.parallelize(Arrays.asList(1, 2, 3, 4));
long count = rdd.count();
```

3. **first()**

- **Popis:** Vrátí první prvek datasetu.

```
// Příklad: Získání prvního prvku
JavaRDD<Integer> rdd = sc.parallelize(Arrays.asList(1, 2, 3, 4));
Integer firstElement = rdd.first();
```

4. **take(n)**

- **Popis:** Vrátí pole s prvních **n** prvky datasetu.

```
// Příklad: Získání prvních 2 prvků
JavaRDD<Integer> rdd = sc.parallelize(Arrays.asList(1, 2, 3, 4));
List<Integer> firstTwo = rdd.take(2);
```

5. `takeOrdered(n, [ordering])`

- **Popis:** Vrátí prvních `n` prvků datasetu, seřazených buď podle jejich přirozeného pořadí, nebo podle vlastní komparace.

```
// Příklad: Získání 2 nejmenších prvků
JavaRDD<Integer> rdd = sc.parallelize(Arrays.asList(4, 2, 3, 1));
List<Integer> smallestTwo = rdd.takeOrdered(2); // Výsledek: [1, 2]

// Příklad s vlastním pořadím (sestupně)
List<Integer> largestTwo = rdd.takeOrdered(2, Comparator.reverseOrder()); // Výsledek: [4, 3]
```

Shuffle Operace

- nekteré akce spustí shuffle
- shuffle = mechanismus pro redistribuci dat pres partitions
- nutnost kopirovani dat mezi executors a stroji

Priklad Shuffle Operace: ReduceByKey

- Problém: Hodnoty stejného klíče mohou být v různých partitions nebo na různých strojích v clusteru
- Řešení (Shuffle): Spark načte hodnoty stejného klíče ze všech partitions, spojí je dohromady a spočítá finální výsledek

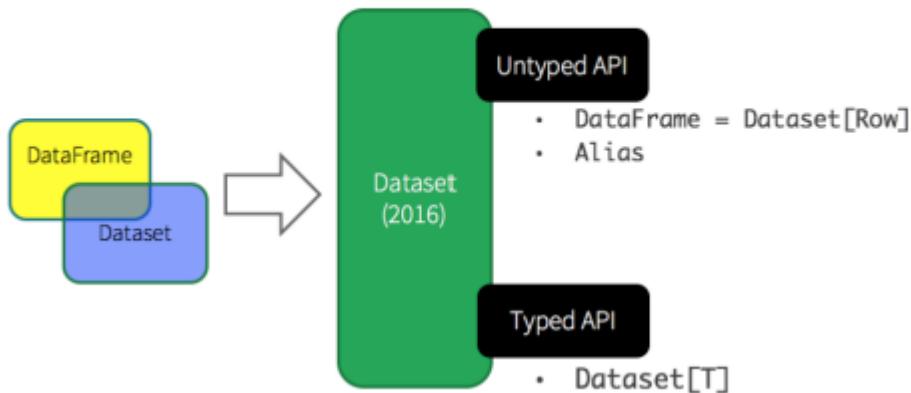
RDD vs DataFrame vs Dataset

- RDD = primarni API ve Sparku, neobsahuje optimaliyace jako DataFrame nebo Dataset
- DataFrame = data jsou organizovana do pojmenovanych sloupcu
 - Weak typing: `Dataset<Row>`
 - Kolekce generických objektů
 - Jednodussi prace s daty (jako tabulka v SQL)
- Dataset = distribuovana kolekce dat
 - Strong typing: `Dataset<T>`, kde `T` je definice tridy
 - Neco jako RDD s podporou Spark SQL zaroven

Spark 2.0 sjednotil DataFrame a Dataset do jedné struktury s dvěma API:

Nepřísně typované API (DataFrame): Pro jednoduchost a SQL-like operace. Silně typované API (Dataset): Pro typovou bezpečnost a práci s konkrétními třídami.

Unified Apache Spark 2.0 API

Principy MDBS

- vzdáme se některých ACID vlastností
- Ze silné konzistence -> slabá konzistence

Scalability

Vertikalni scaling (scaling up)

- v historii preferovano
- zarucovalo strong consistency (protoze stacil jen jeden stroj)
- Vendor lock-in
- drahe
- stale existuje limit pro silu a kapacitu jednoho stroje

Horizontalni scaling (scaling out)

- system distribuujeme pres vice stroju / uzlu
- staci komoditni hardware

Klamy (fallacies) horizontalniho scalingu

- Sit je spolehliva
- Nulova letence
- Nekonecny bandwidth
- Sit je bezpecna
- Topologie se nemeni
- Mame pouze jednoho spravce
- Nulova cena transportu
- Sit je homogenni

ACID

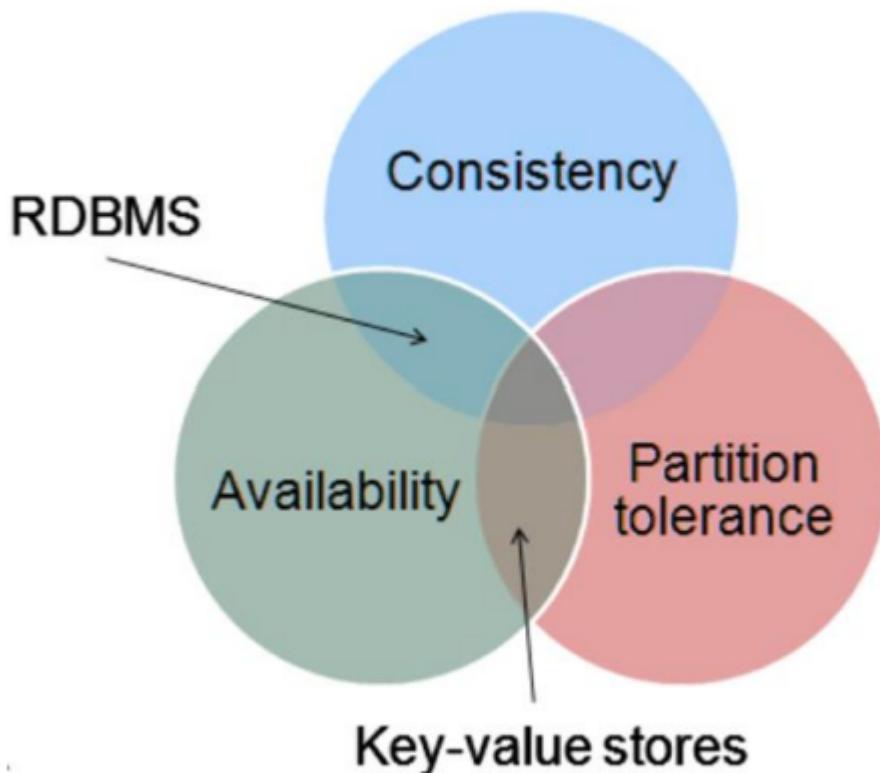
- typicke vlastnosti ocekavane u relacnich DBMS

- Databzova transakce = jednotka prace (sekvence operaci) v DBMS
- tyto vlastnosti jsou ale prilis drahe v distribuovanych systemech
- Atomicity - vse nebo nic, jedna selhana cast transakce = cela transakce selhala
- Consistency - databaze se presouva pouze mezi konzistentnimi stavu
- Isolation - efekty nedokonceene transakce (v prubehu, failed) nejsou viditelne zvenku
- Durability - po commitu transakce zustane transkace committed (i pres vypadek elektriny, errory)

CAP Theorem

- CAP ma 3 casti
- Obecne ale nedava smysl, protoze definice nejsou dostatecne presne (napr. pouze CP by naznacovalo nikdy available)

Theorem: Only 2 of the 3 guarantees can be given in a “shared-data” system

Consistency

- po zmene dat, vsechny cteni maji videt stejna data
- vsechny uzly maji vzdy obsahovat stejna data

Availability

- vsechny dotazy (cteni, zapisy) dostanou vzdy odpoved
- nazavisle na vypadcich

Partition Tolerance

- system funguje i po izolovani podcasti systemu
- problemy s pripojenim neshodi system pokud je system fault tolerantni

BASE

- lepe skalovatelny
- sada principu jako ACID

Basically Available

- system funguje prakticky vetsinu casu
- castecne vypadky se deji ale bez selhani celeho systemu

Soft State

- system se neustale meni
- stav systemu je nedeterministicky (kontrast vuci consistency v ACIDu, kde vzdy mame nejaky pevny stav)

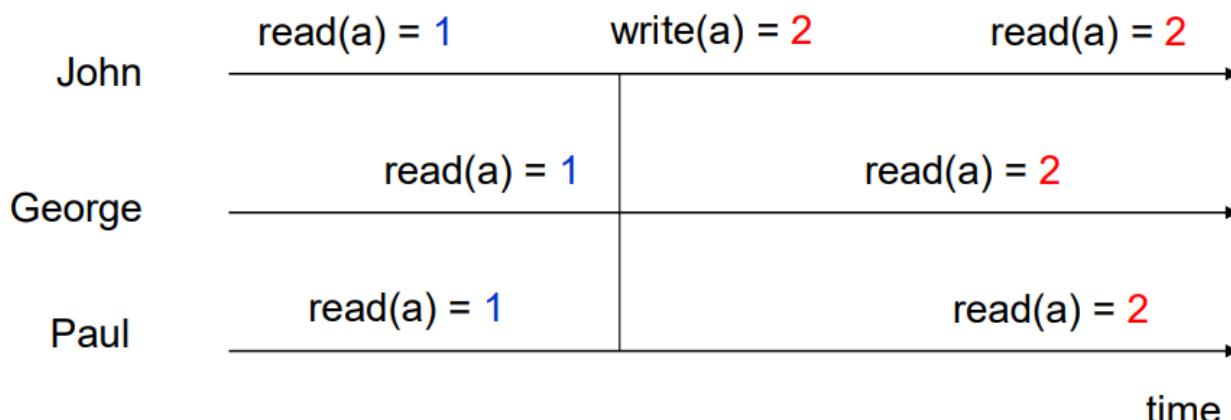
Eventual Consistency

- nekdy v budoucu bude system konzistentni (az treba vsechny stroje budou synced)

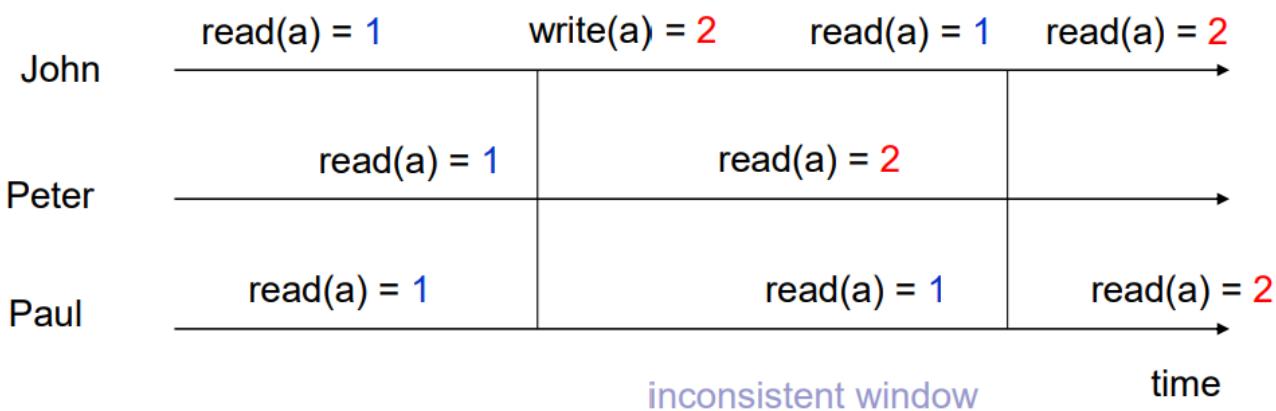
ACID vs BASE

- ACID garantuje *Consistency* a *Availability*
 - pesimisticky pristup
 - toto dovoluje DB pouze na jednom stroji
- BASE garantuje *Availability* a *Partition tolerance*
 - optimisticke
 - distribuovane databaze
- samostatny system je **CA** system

Silna konzistence

Eventualni konzistence

Distribucni modely

- Horizontalni scaling = databaze bezi na clusteru serveru
 - Mame dva ortogonalni pristupy (= pristupy, ktere mohou byt aplikovany zaroven. Jsou v jinych dimenzích / pohledech na vec)
 - **Replikace** - kopirovani stejnych dat pres uzly (master-slave nebo peer-to-peer)
 - **Sharding** - jina data na jinych uzlech

Single server

- bez jakekoliv distribuce
 - DB pouze na tomto stroji
 - Dobre treba pro Grafove DB -> slozita distribuce

Sharding

- davame ruzna data na ruzne uzly
 - idealne chceme pohromade data, ke kterym pristupujeme casto dohromady
 - selhani uzlu -> jeho data jsou nedostupna (proto casto kombinujeme s replikaci)

Rozmistení uzlu

- A. Jeden uživatel bere data z jednoho serveru
 - B. Fyzická poloha
 - C. Distribuujeme rovnoměrně přes uzly

Master-slave Replikace

- jeden uzel je primarni (master), zbytek sekundarni (slaves)
 - master zodpovida za zpracovani a update dat
 - master limituje svoji schopnosti zpracovani updatu

- Problemy:
 - skalovatelnost zapisu (master je bottleneck)
 - nechrani pred selhanim mastera

Volba mastera

- Manualni: user-defined
- Auomaticka: cluster-elected

Peer-to-peer replikace

- resi mnoho problemu master-slave replikace
- bez mastera
- Problem: konzistence
 - zapisem na 2 mesta vznika write-write konflikt
- Reseni:
 - pri zapisu dat repliky koordinuji pro zabraneni konfliktu
 - vsechny repliky nemusi souhlasit, staci vetsina

Kombinace Shardingu a Replikace

Master-slave replikace a sharding

- vice masteru, ale master je pouze pro nejaky dany datovy item
- uzel muze byt master pro nejaka data a slave pro jina

Peer-to-peer replikace a sharding

- casta strategie pro sloupcove DB
- idealne replikacni faktor 3, takze kazdy shard je na 3 uzlech

Konzistence

Write Consistency (Konzistence zápisu)

- **Problém:** Dva uživatelé chtějí upravit stejný záznam (write-write konflikt).
- **Důsledek:**
 - Ztracený update: Druhá transakce přepíše hodnotu z první transakce.
 - Ostatní transakce čtou nesprávnou hodnotu a vrací špatné výsledky.
- **Řešení:**
 - **Pesimistické:** Zabraňuje konfliktům (např. write lock).
 - **Optimistické:** Konflikty se nechají proběhnout, ale následně se detekují a řeší (např. podmíněný update nebo uložení obou hodnot jako konflikt).

Read Consistency (Konzistence čtení)

- **Problém:** Jeden uživatel čte, zatímco druhý zapisuje (read-write konflikt).
- **Důsledek:**
 - Nekonzistentní čtení: Hodnota objektu se mezi dvěma čteními změní.

- Transakce, které čtou starou hodnotu, mohou vracet chybné výsledky.
- **Databáze:**
 - **Relační databáze:** Podporují ACID transakce (zajišťují konzistenci).
 - **NoSQL databáze:** Často podporují atomické operace jen v rámci jedné "agregace".
 - Pokud je update napříč více agregacemi, může dojít k **oknu nekonzistence**.
- **Další problém:** Konzistence replikace
 - Zajistit, aby všechny repliky měly stejnou hodnotu při čtení.

Quorums (Kvóra)

- **Otzážka:** Kolik uzlů je potřeba zapojit pro zajištění silné konzistence?
- **Write quorum:** Počet uzlů potvrzujících zápis musí být: $\frac{N}{2}$

 - (N) = počet uzlů v replikaci (replikační faktor).
 - (W) = počet uzlů zapojených do zápisu.

- **Read quorum:** Počet uzlů nutných pro čtení: $R + W > N$
 - (R) = počet uzlů kontaktovaných pro čtení.
- **Princip:**
 - Zápis s konflikty: Pouze jeden může získat většinu.
 - Pro zajištění aktuální hodnoty musíme kontaktovat dostatečný počet uzlů.

Zpracování Big Data

Priklady ukolu pro Big Data

- analýza
- visualizace
- agregace
- manipulace a uprava dat

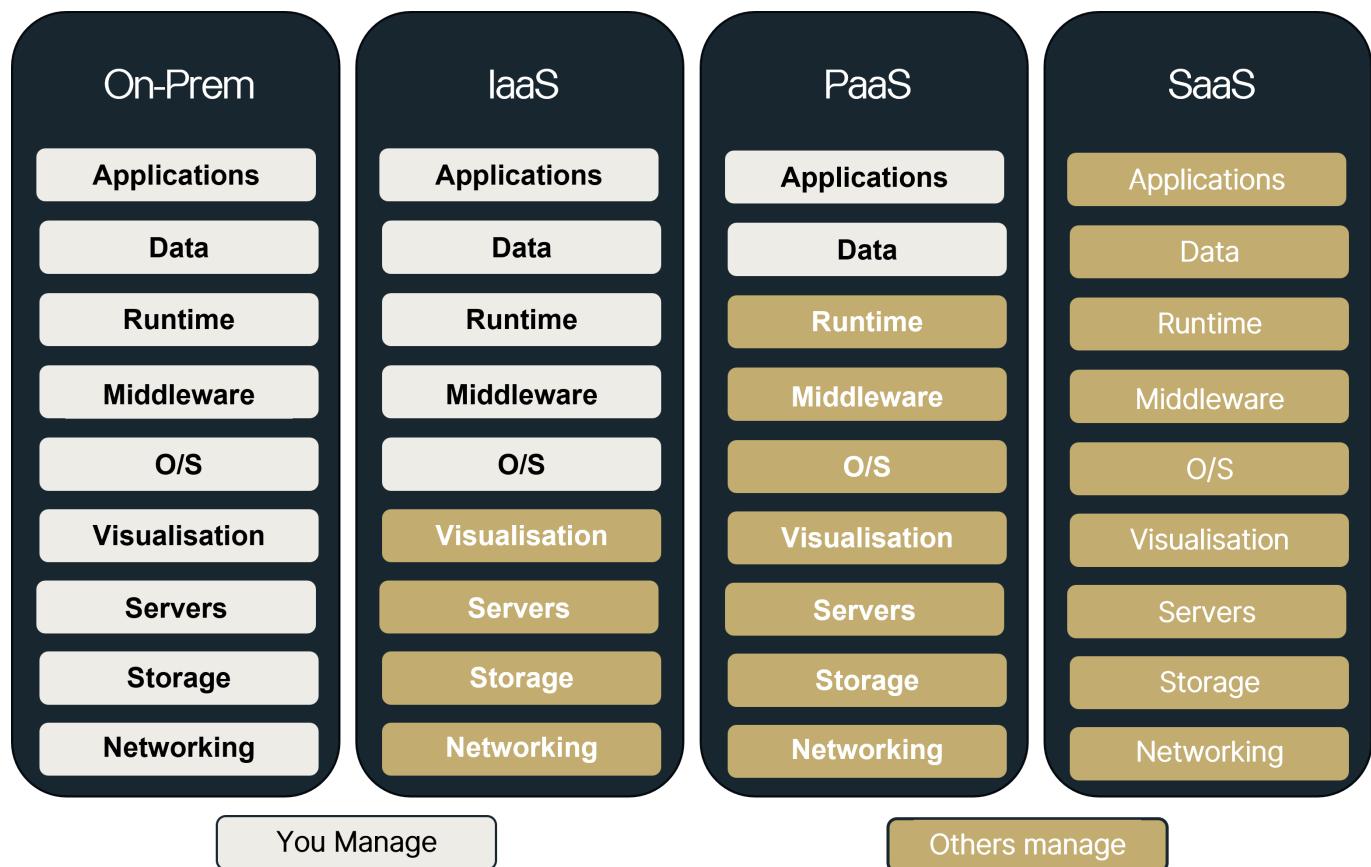
Cloud computing

- Pronajem hw/sw (servery, data, software...) poptavce
- [Virtualizace a cloud computing](#) předmět

Modely cloudových služeb:

- **Software as a Service (SaaS):**
 - Primo hotovy sw produkt
 - zoom, shopify, slack
- **Platform as a Service (PaaS):**
 - Prostředí pro devs pro nasazení a vyvoj včetně HW

- Nastavena DB, security, data security, hosting
 - Microsoft Azure, AWS Lambda
- **Infrastructure as a Service (IaaS):**
 - primo hw a infrastruktura (nejnizsi model)

Spojeni Cloud computingu a Big Data

- nemusime resit drahý HW, instalaci a udržbu
- jednoducha skalovatelnost
- nevhoda je vendor lock-in

Key-value databaze

- prakticky hash table
- hodnota je BLOB (nespecifikovaný typ a struktura - může být cokoliv)

Priklady

- Riak
- Redis
- MemcachedDB

Vhodna vyuziti

- Session info

- klicem je `session_id`
- k ulozeni session staci `put` a pro dotaz jednoduchoy `get`
- Nakupni kosiky
 - podobne jako Session info
- User preference

Nevhodna vyuziti

- Vztahy mezi daty
- Transakce s vice operacemi
 - Ukladame vice klicu -> jedno selhani -> zadny z klicu v transakci se neulozi (revert / roll back)
- Dotazy na obsah dat

Dotazovani

- dotazujeme se pomocí klíče
- pomocí obsahu dat není možné (BLOB -> data nemusí být jakkoliv definována)
- klíče jsou generovány nějakým algoritmem (auto increment), user generated nebo treba time stamps

Riak (Key-value -> multimodel)

- open source
- Terminologie
 - `bucket` = namespace pro klíče
 - lze pro bucket nastavit replikacní faktor `n_val`
 - `allow_mult` - konkurenční update
 - `/riak/<bucket>/<key>`
 - `ring`
 - `hinted handoff`
 - `gossiping`

Oracle	Riak	namespace for keys
database instance	Riak cluster	
table	bucket	
row	key-value	
rowid	key	

Principy

- klíče jsou ukládány do bucketů (= namespaces)
- default interface je **HTTP**

Riak Links

- umožňují tvorit vztahy mezi objekty
- tvori se pridaním **Link** headeru k objektu (pres HTTP)

Riak Search

- fulltext search engine
- podpora dotazování na textová data
- použiti pro hledání záznamu podle obsahu

Dotazování v Riak Search

- **Typy dotazů:**
 - **Zástupné znaky:** `Bus*`, `Bus?`
 - **Rozsahy:**
 - `[red TO rum]`: zahrnuje "red", "rum" a všechny mezi nimi
 - `{red TO rum}`: zahrnuje pouze slova mezi "red" a "rum"
 - **Logické operátory:** `(red OR blue) AND NOT yellow`
 - **Prefixové shody:** Vyhledávání podle počátečních písmen
 - **Blízkost:**
 - `"See spot run"~20`: slova v rámci 20 slov

Proces indexace dat v Riak Search:

1. Načtení dokumentu
2. Rozdělení na pole
3. Rozdělení polí na termíny
4. Normalizace termínů
5. Zápis `{Field, Term, DocumentID}` do indexu

Indexování:

```
index <INDEX> <PATH>
```

Vyhledávání:

```
search <INDEX> <QUERY>
```

Priklady Riaku

Příklady použití Riaku

Práce s Buckets:

1. Seznam všech buckets:

```
curl http://localhost:10011/riak?buckets=true
```

2. Získání vlastnosti bucketu **foo**:

```
curl http://localhost:10011/riak/foo/
```

3. Změna vlastnosti bucketu **foo**:

```
curl -X PUT http://localhost:10011/riak/foo -H "Content-Type: application/json" -d '{"props" : { "n_val" : 2 } }'
```

Práce s daty:

1. Uložení prostého textu do bucketu **foo**:

```
curl -i -H "Content-Type: plain/text" -d "My text" http://localhost:10011/riak/foo/
```

2. Uložení JSON souboru do bucketu **artists** s klíčem **Bruce**:

```
curl -i -H "Content-Type: application/json" -d '{"name":"Bruce"}' http://localhost:10011/riak/artists/Bruce
```

3. Získání objektu:

```
curl http://localhost:10011/riak/artists/Bruce
```

4. Aktualizace objektu:

```
curl -i -X PUT -H "Content-Type: application/json" -d '{"name":"Bruce", "nickname":"The Boss"}' http://localhost:10011/riak/artists/Bruce
```

5. Smazání objektu:

```
curl -i -X DELETE http://localhost:10011/riak/artists/Bruce
```

Práce s Riak Links:**1. Přidání alba a propojení s performerem:**

```
curl -H "Content-Type: text/plain" -H 'Link: </riak/artists/Bruce>; riaktag="performer"' -d "The River" http://localhost:10011/riak/albums/TheRiver
```

2. Najít umělce, který provedl album The River:

```
curl -i http://localhost:10011/riak/albums/TheRiver/artists,performer,1
```

3. Najít umělce, kteří spolupracovali s tím, kdo provedl The River:

```
curl -i http://localhost:10011/riak/albums/TheRiver/artists,_,0/artists,collaborator,1
```

Interni mechanismy Riaku

- BASE principy
- používá quora

- N = replikacni faktor (default = 3)
- Zapis: data musi byt zapsana aspon na W uzlech
- Cteni: data musi byt nalezena aspon na R uzlech
- W a R muzeme nastavit pro kazdou operaci
- Plati tyto nerovnosti: $W > \frac{N}{2}$ $R + W > N$
- **Příklad:**
 - Cluster Riaku má:
 - $N = 5$ (počet replik)
 - $W = 3$ (minimální počet uzlů pro potvrzení zápisu)
 - **Zápis je úspěšný, pokud:**
 - Data jsou úspěšně zapsána na více než 3 uzlech
 - **Tolerované výpadky při zápisu:**
 - Cluster zvládne výpadek až $N - W = 2$ uzlů a stále může provádět zápisy

Clustering v Riaku

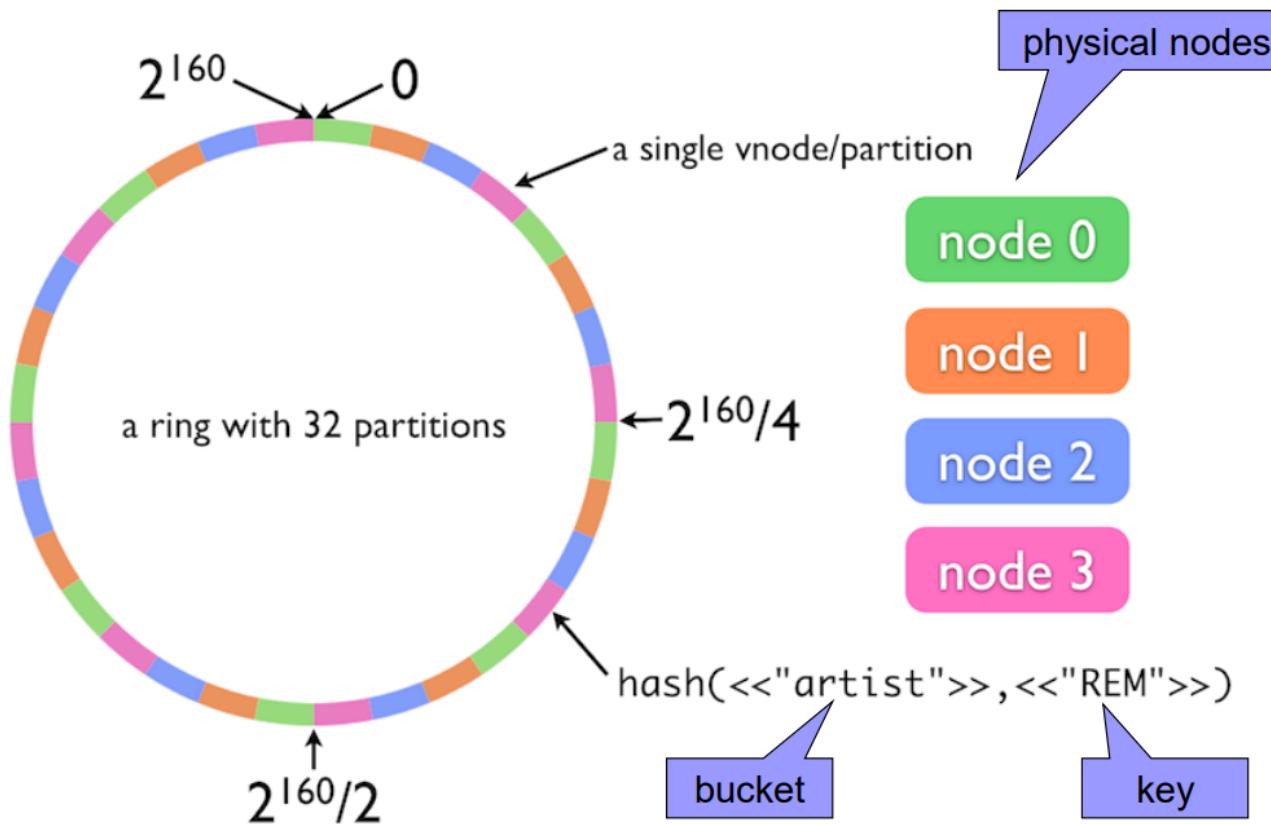
- bez mastera -> kazdy uzel muze obslouzit jakykoli dotaz
- Konzistentni hashovani
 - hashovaci funkce mapuje klice do kruhu
 - kazdy uzel zodpovedny za interval hashu (= slot) na kruhu
 - prumerne remapujeme jen k / n klicu, kde k = pocet klicu a n = pocet slotu

Riak Ring

- stred kazdeho clusteru
- 160-bitovy prostor celych cisel rozdeleny na rovnomerne intervaly
- Kazdy fyzicky uzel ma virtualni uzly (= vnodes)
 - virtualni uzel je zodpovedny za cast klicu
 - kazdy fyzicky uzel ma na starost $1 / (\text{pocet fyzickych uzlu})$ ringu
 - **Pocet vnodes na kazdem uzlu:**

$\text{vnodes_na_1_uzlu} = \frac{\text{partitions}}{\text{fyzicke_uzly}}$

- Priklad:
 - Ring s 32 partitions
 - 4 fyzicke uzly
 - 8 vnodes na fyzicky uzel

Replikace v Riaku

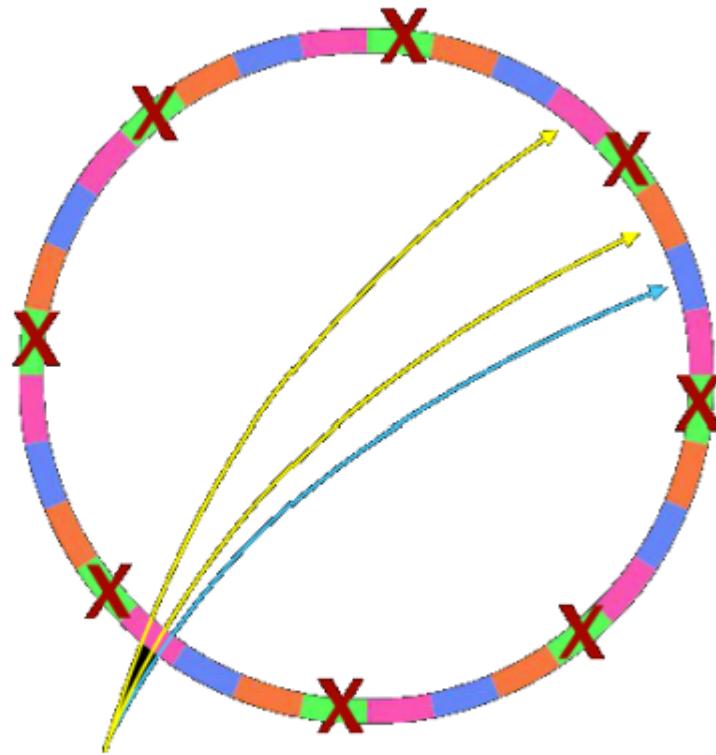
- nastavujeme `N value` (default = 3)
- objekty dedí `N value` z jejich bucketu

Hinted kandoff

- resí selhání uzlu
- funguje díky replikaci
- Zajistuje high availability Riaku

1. **Selhání uzlu:** Pokud uzel v klastru selže, sousední uzly dočasně převezmou jeho úlohu.
2. **Dočasné převzetí:** Sousední uzly zpracovávají čtení a zápisy, aby zajistily dostupnost systému.
3. **Obnova:** Po návratu selhaného uzlu sousední uzly předají všechny meziklástrní změny zpět.

Výhoda: Systém zůstává dostupný a data nejsou ztracena.


```
put(<<"artist">>, <<"REM">>)
```

Gossip protokol

- robustni sirení informaci
- **Gossiping** = posilani informaci nahodnemu uzlu
 - aktualizuje info a clusteru
- kazdy uzel gossipuje
 - periodicky
 - pri zmene na ringu

Vector clocks

- kazdy uzel muze zpracovavat dotaz -> jaka verze hodnoty je ale aktualni?
- reseni: vector clocks
- kazda ulozena hodnota je tagged vector clockem
- ulozeno v headeru objektu
- pri kazdem updatu je hodnota vector clocku aktualizovana

Riak siblings

- **siblings** = vicero objektu pod jednim klicem
- aktivovano `allow_mult = true` priznakem
- mohou vzniknout pri konkurentnim zapisu, starych vector clocks, neexistujicich vector clocks

Koordinující uzel (vnode) v Riaku

1. Najde **vnode** pro klíč pomocí hashovací funkce.
2. Určí další **N-1 vnodes** pro repliky.
3. Odešle požadavek na všechny vybrané **vnodes**.
4. Čeká, dokud dostatečný počet odpovědí nesplní **kvórum** (pro čtení/zápis).
5. Vrátí výsledek klientovi.

Redis (Key-value + multi-model)

- spise dokumentova multi-model databaze s podporou key-value

Terminologie

Principy

- klíče jsou **binary safe** -> jakakoliv bina rni posloupnost muze byt klicem (tedy není omezení na text nebo citelný obsah)
- hodnota muze byt jakýkoliv objekt (string, hash, list, set...)
- podpora pro mnozinové operace (range, diff, union, intersection)

In-Memory Data Set

- data jsou primárně uložena v paměti
- persistency je řešena dumperem datasetu na disk / přidáním příkazu do logu

Publish/subscribe

Cache-like chování

- klíče mohou mít nastavený **TTL**
- pak jsou automaticky vymazány -> cache charakteristika

Datové typy Redisu

String

- **Binary safe:** Klíč může obsahovat libovolnou binární sekvenci.
- **Maximální velikost:** 512 MB.
- **Operace:**
 - Nastavení a načtení: **SET, GET**.
 - Modifikace: **APPEND, STRLEN, SETRANGE**.
 - Operace s čísly: **INCR, DECR, INCRBY, DECRBY**.
 - Bitové operace: **GETBIT, SETBIT, BITCOUNT**.

Příklad:

```
> SET count 10
OK
> INCR count
(integer) 11
> GET count
"11"
> DEL count
(integer) 1
```

List

- **Seřazený seznam řetězců:** Prvky jsou uspořádány podle pořadí vložení.
- **Maximální délka:** Více než 4 miliardy prvků.
- **Operace:**
 - Přidání: **L PUSH** (hlava), **R PUSH** (konec), **L INSERT**.
 - Odebrání: **L POP**, **R POP**, **L REM**.
 - Přístup k prvkům: **L RANGE**, **L INDEX**.
 - Délka seznamu: **L LEN**.

Příklad:

```
> L PUSH animals cat
(integer) 1
> R PUSH animals dog
(integer) 2
> L RANGE animals 0 -1
1) "cat"
2) "dog"
```

Set

- **Neuspořádaná kolekce unikátních řetězců.**
- **Maximální velikost:** Více než 4 miliardy prvků.
- **Operace:**
 - Přidání/Odebrání: **S ADD**, **S REM**.
 - Test členství: **S IS MEMBER**.
 - Množinové operace: **S UNION**, **S INTER**, **S DIFF**.

Příklad:

```
> S ADD colors red green blue
(integer) 3
> S INTER colors:1 colors:2
1) "green"
```

Sorted Set

- Seřazená kolekce s hodnotami přiřazenými skóre.
- Operace:
 - Přidání/Odebrání: **ZADD**, **ZREM**.
 - Počítání: **ZCARD**, **ZCOUNT**.
 - Získání prvků podle skóre: **ZRANGEBYSCORE**.

Příklad:

```
> ZADD scores 10 Anna 20 John
(integer) 2
> ZRANGE scores 0 -1
1) "Anna"
2) "John"
```

Hash

- Mapa mezi poli a hodnotami řetězců.
- Operace:
 - Nastavení/Načtení: **HSET**, **HGET**, **HMSET**.
 - Všechny hodnoty/pole: **HGETALL**, **HKEYS**, **HVALS**.
 - Smazání: **HDEL**.

Příklad:

```
> HSET user:id name Sara age 25
(integer) 1
> HGET user:id name
"Sara"
> HGETALL user:id
1) "name"
2) "Sara"
3) "age"
4) "25"
```

Transakce v Redisu

- kazdy prikaz je atomicky
- podporuje transakce pri pouziti vice prikazu (zachova poradi) -> vse v jedne atomicke operaci
- bez roll backu

```
> MULTI // start definice transakce
OK
```

```
> INCR foo
QUEUED
> INCR bar
QUEUED
> EXEC // provedeni transakce
1) (integer) 1
2) (integer) 1
```

Replikace v Redisu (master-slave)

- master-slave
 - master ma vice slavu
 - uzel muze byt master a slave zaroven
- replikace je **neblokujici** na strane **mastera**
 - pri syncu slavu master pracuje dal
- replikace je **neblokujici** na strane **slavu**
- pri syncu slavu slave pracuje dal

Synchronizace v Redisu

1. Po připojení k masteru slave odešle příkaz **SYNC**.
2. Master spustí **background saving** a začne ukládat nové příkazy do bufferu.
3. Po dokončení uložení master přenese celý soubor databáze na slave.
4. Slave uloží soubor na disk a načte jej do paměti.
5. Master pošle slave také všechny **bufferované příkazy**.

Sharding v Redisu

Redis Cluster (od verze 3.1)

- **Nepoužívá konzistentní hashování.**
- Klíče jsou přiřazeny do **16384 hash slotů** (CRC16 klíče modulo 16384).
- **Každý master uzel spravuje subset hash slotů.**

Příklad:

- 3 uzly:
 - **Node A:** Hash sloty 0–5500
 - **Node B:** Hash sloty 5501–11000
 - **Node C:** Hash sloty 11001–16383
- Přidání uzlu **D:** Některé sloty z A, B, C se přesunou na D.
- Odebrání uzlu **A:** Jeho sloty se přesunou na B a C.

Bez přerušení provozu: Přesun hash slotů probíhá bez nutnosti zastavit systém.

Redis sentinel

- system pro managing Redis instanci
- monitorovani, notifikace, automaticky failover

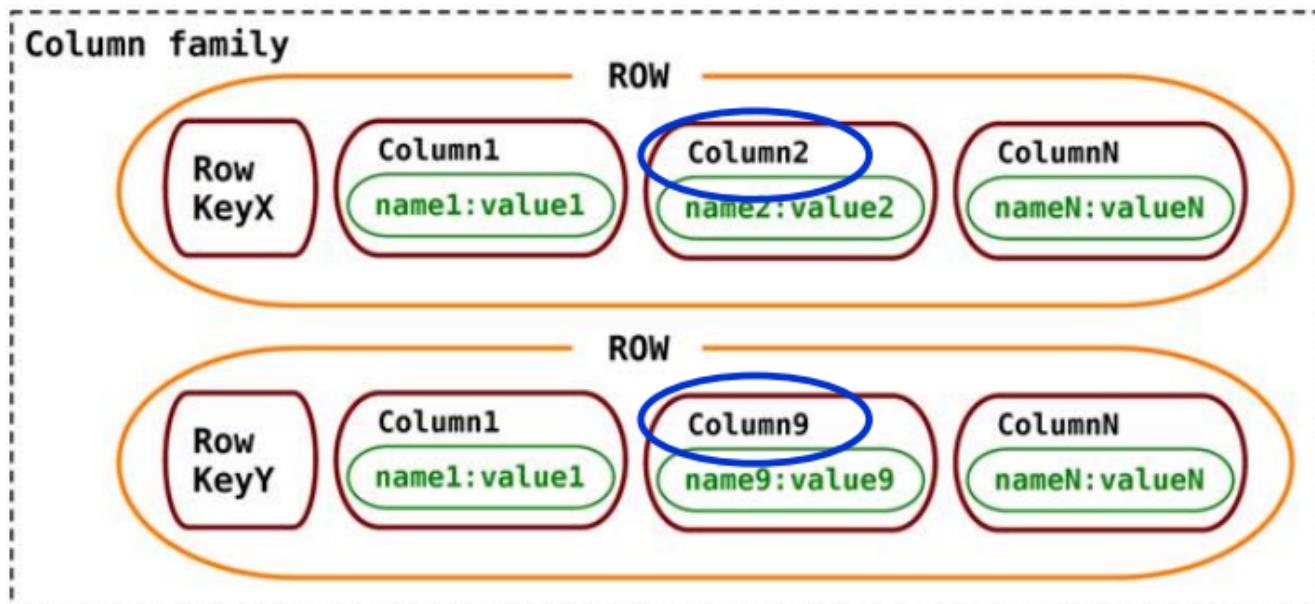
Sloupcove databaze

- **Column-oriented DBMS:** Ukládá data tabulek ve formě sloupců místo řádků (není nutně NoSQL).
- **Column-family DBMS:** NoSQL databáze, která podporuje tabulky s různým počtem a typy sloupců.

Terminologie

- **column family** = něco jako **table** v relacních = řádky s mnoha sloupci asociované s **row key**
- data uchovává jako sloupce
 - datové záznamy jsou mapovány na rowIDs

```
10:001,12:002,11:003,22:004;
Smith:001,Jones:002,Johnson:003,Jones:004;
```


Vhodna vyuziti

- Event logging
- CMS, Blogy

Nevhodna vyuziti

- Systémy vyzadující ACID vlastnosti
- Agregování dat v dotazech

Cassandra (sloupcove -> multimodel)

- Využívá se ve FB
- Má vlastní query jazyk **CQL**

Terminologie

- Column = zakladni jednotka
 - Name + value + timestamp
 - **name** je klic
 - **value** muze byt prazdna
 - indexace podle jmena a primary indexu = **row key**
 - Typy:
 - **Expiring** - nastaveny **TTL**
 - **Counter** - cislo inkrementujici pri nejake udalosti
 - **Super** - seskupeni vice sloupcu pod jednou hodnotou -> dalsi uroven hierarchie
 - Priklad Super sloupce:

Row Key (Customer ID)	Super Column (Order ID)	Columns (Order Details)
123	Order_001	date: 2024-12-01, total: \$50
		date: 2024-12-05, total: \$75
456	Order_001	date: 2024-11-30, total: \$30

- Row = kolekce sloupcu spojenych ke klici
- Column family = kolekce podobnych **rows**

RDBMS	Cassandra	
database instance	cluster	
database	keyspace	Usually one per application
table	column family	
row	row	
column (same for all rows)	column (can be different per row)	

Column families

- musime specifikovat **key**
- **Comparator** = datovy typ pro jmenou sloupce
- **Validator** = datovy typ pro hodnotu sloupce

Staticke

- jako tabulka v relacni db
- vsechny radky maji stejnou sadu sloupce
- povolujeme null -> kazdy sloupec nemusi mit hodnotu

DYNAMICKE

- dynamicky generovane sloupce
- ulozena v jednom radku pro efektivni ziskani dat
- v tomto kontextu je `row` noco jako snapshost dat / materialiaovany `view` -> efektivnejsi

Typy kolekci v CQL

- `set` - mnozina -> jedinecne hodnoty, vraci v abecednim poradi
- `list` -> serazene a vraci podle indexu
- `map` -> name + value pary

CQL - Cassandra query language

1. Operace s Keyspace

Vytvoření keyspace

```
CREATE KEYSPACE Excelsior
WITH replication = {
    'class': 'SimpleStrategy',
    'replication_factor': 3
};
```

- Definuje **keyspace** s replikací typu `SimpleStrategy` a faktorem replikace 3.

Použití keyspace

```
USE Excelsior;
```

- Nastaví `Excelsior` jako aktuálně používaný keyspace.

Úprava keyspace

```
ALTER KEYSPACE Excelsior
WITH replication = {
    'class': 'SimpleStrategy',
    'replication_factor': 4
};
```

- Změní faktor replikace u existujícího keyspace.
-

Odstranění keyspace

```
DROP KEYSPACE Excelsior;
```

- Smaže keyspace a všechna data v něm.
-

2. Operace s tabulkami

Vytvoření tabulky s primárním klíčem

```
CREATE TABLE timeline (
    userid uuid,
    posted_month int,
    posted_time uuid,
    body text,
    posted_by text,
    PRIMARY KEY (userid, posted_month, posted_time)
) WITH compaction = { 'class': 'LeveledCompactionStrategy' };
```

- **Primární klíč:**
 - `userid` je **partition key** (hlavní klíč, který určuje rozdělení dat mezi uzly).
 - `posted_month` a `posted_time` jsou **clustering columns** (určují pořadí dat uvnitř partice).
 - **Strategie komprese:** Nastavena na `LeveledCompactionStrategy`.
-

Smazání tabulky

```
DROP TABLE timeline;
```

- Smaže tabulku a všechna její data.
-

Vymazání dat z tabulky

```
TRUNCATE timeline;
```

- Odstraní všechna data z tabulky, ale zachová její strukturu.
-

Vytvoření indexu

```
CREATE INDEX userIndex ON timeline (posted_by);
```

- Vytvoří sekundární index na sloupci `posted_by` pro efektivní dotazování mimo primární klíč.

Smazání indexu

```
DROP INDEX userIndex;
```

- Smaže vytvořený index.

3. Expirace dat v tabulce

Vytvoření tabulky

```
CREATE TABLE excelsior.clicks (
    userid uuid,
    url text,
    date timestamp,
    name text,
    PRIMARY KEY (userid, url)
);
```

Vložení dat s TTL (Time-To-Live)

```
INSERT INTO excelsior.clicks (userid, url, date, name)
VALUES (
    3715e600-2eb0-11e2-81c1-0800200c9a66,
    'http://apache.org',
    '2013-10-09',
    'Mary'
) USING TTL 86400;
```

- Data budou automaticky smazána po 86,400 sekundách (1 den).

Zjištění zbývající doby života dat

```
SELECT TTL(name) FROM excelsior.clicks
WHERE url = 'http://apache.org' ALLOW FILTERING;
```

- Určuje, kolik času zbývá, než data vyprší.

4. Práce s kolekcemi

Set (množina)

```

CREATE TABLE users (
    user_id text PRIMARY KEY,
    first_name text,
    last_name text,
    emails set<text>
);

INSERT INTO users (user_id, first_name, last_name, emails)
VALUES ('frodo', 'Frodo', 'Baggins', {'f@baggins.com', 'baggins@gmail.com'});

UPDATE users SET emails = emails + {'fb@friendsofmordor.org'}
WHERE user_id = 'frodo';

SELECT user_id, emails FROM users WHERE user_id = 'frodo';

UPDATE users SET emails = emails - {'fb@friendsofmordor.org'}
WHERE user_id = 'frodo';

UPDATE users SET emails = {} WHERE user_id = 'frodo';

```

- **Set** ukládá jedinečné hodnoty.
- Přidávání: `+`.
- Odebírání: `-`.
- Vymazání všech hodnot: nastavení na `{}`.

List (seznam)

```

ALTER TABLE users ADD top_places list<text>;

UPDATE users SET top_places = ['rivendell', 'rohan']
WHERE user_id = 'frodo';

UPDATE users SET top_places = ['the shire'] + top_places
WHERE user_id = 'frodo';

UPDATE users SET top_places = top_places + ['mordor']
WHERE user_id = 'frodo';

UPDATE users SET top_places[2] = 'riddermark'
WHERE user_id = 'frodo';

```

```
DELETE top_places[3] FROM users WHERE user_id = 'frodo';

UPDATE users SET top_places = top_places - ['riddermark']
WHERE user_id = 'frodo';
```

- **List** je uspořádaný seznam hodnot.
 - Přidávání na začátek: `['value'] + list`.
 - Přidávání na konec: `list + ['value']`.
 - Přepis hodnoty podle indexu: `top_places[index]`.
-

Map (mapa)

```
ALTER TABLE users ADD todo map<timestamp, text>;

UPDATE users SET todo = {
    '2012-9-24': 'enter mordor',
    '2012-10-2 12:00': 'throw ring into mount doom'
}
WHERE user_id = 'frodo';

UPDATE users SET todo['2012-10-2 12:00'] =
    'throw my precious into mount doom'
WHERE user_id = 'frodo';

DELETE todo['2012-9-24'] FROM users WHERE user_id = 'frodo';
```

- **Map** ukládá páry klíč-hodnota.
- Přidávání/aktualizace hodnot: `todo['key'] = 'value'`.
- Smazání hodnoty podle klíče: `DELETE todo['key']`.

Dotazy v Cassandře

- Cassandra nepodporuje **joins** ani složité podmínky.
 - Dotazy jsou optimalizované pro rychlé čtení jednoduchých dat.
 - **Primární klíč** hraje klíčovou roli při určování výkonu dotazů.
-

1. Základní SELECT dotaz

```
SELECT * FROM users
WHERE firstname = 'Jane' AND lastname = 'Smith'
ALLOW FILTERING;
```

- Používá **WHERE** pro filtrování výsledků.

- **ALLOW FILTERING** umožňuje filtrovat výsledky mimo primární klíč, ale může mít negativní dopad na výkon.
-

2. Filtrování (WHERE)

```
SELECT * FROM emp  
WHERE empID IN (130, 104);
```

- **IN** umožňuje vybírat více hodnot.
-

3. Řazení (ORDER BY)

```
SELECT * FROM emp  
WHERE deptID = 10  
ORDER BY empID DESC;
```

- Řazení lze použít pouze u **clustering columns**.
 - Směr řazení: **ASC** (výchozí) nebo **DESC**.
-

4. Syntaxe SELECT dotazů

```
SELECT select_expression  
FROM keyspace_name.table_name  
WHERE relation AND relation ...  
GROUP BY columns  
ORDER BY clustering_key (ASC | DESC)  
LIMIT n  
ALLOW FILTERING;
```

- **select_expression**:
 - Výběr sloupců (např. **firstname**, **lastname**).
 - **DISTINCT**: Používá se pro jedinečné hodnoty v rámci partice.
 - **COUNT**: Spočítá řádky.
 - **Aliases**: Pomocí **AS** lze přejmenovat sloupce.
 - **TTL(column_name)**: Ukáže zbývající čas života hodnoty.
 - **WRITETIME(column_name)**: Zobrazí čas posledního zápisu hodnoty.
-

5. Podmínky (relation)

- Základní podmínky:

```
column_name ( = | < | > | <= | >= ) value
```

- Použití seznamů:

```
column_name IN (value1, value2, ...)
```

- Použití **TOKEN**:

```
TOKEN(column_name) ( = | < | > | <= | >= )
```

6. GROUP BY

```
SELECT country, COUNT(*)  
FROM users  
GROUP BY country;
```

- Skupinování řádků podle sloupců.
- Povolené pouze pro sloupce obsažené v **primárním klíči**.
- Použitelné agregační funkce:
 - **COUNT, MIN, MAX, SUM, AVG**.
 - Uživatel může definovat i vlastní agregační funkce.

7. ALLOW FILTERING

- Cassandra vyžaduje, aby dotazy byly **predikovatelné** a efektivní.
- **ALLOW FILTERING**:
 - umožňuje spustit drahé dotazy, které filtroují velké množství dat.
 - Může být kombinováno s **LIMIT** pro omezení počtu vrácených řádků.

Příklad:

```
SELECT * FROM users  
WHERE birth_year = 1981  
ALLOW FILTERING;
```

- Použití filtru na sloupec, který není součástí primárního klíče.

8. Vytvoření indexu

```
CREATE INDEX ON users(birth_year);
```

- Index umožňuje efektivní dotazování na sloupce mimo primární klíč.
- Použití s indexem:

```
SELECT firstname, lastname  
FROM users  
WHERE birth_year = 1981;
```

Příklady dotazů:

Výběr všech uživatelů:

```
SELECT * FROM users;
```

Vyhledání uživatele podle primárního klíče:

```
SELECT * FROM users  
WHERE username = 'frodo';
```

Filtrování s řazením:

```
SELECT firstname, lastname  
FROM users  
WHERE birth_year = 1981  
ORDER BY lastname ASC  
ALLOW FILTERING;
```

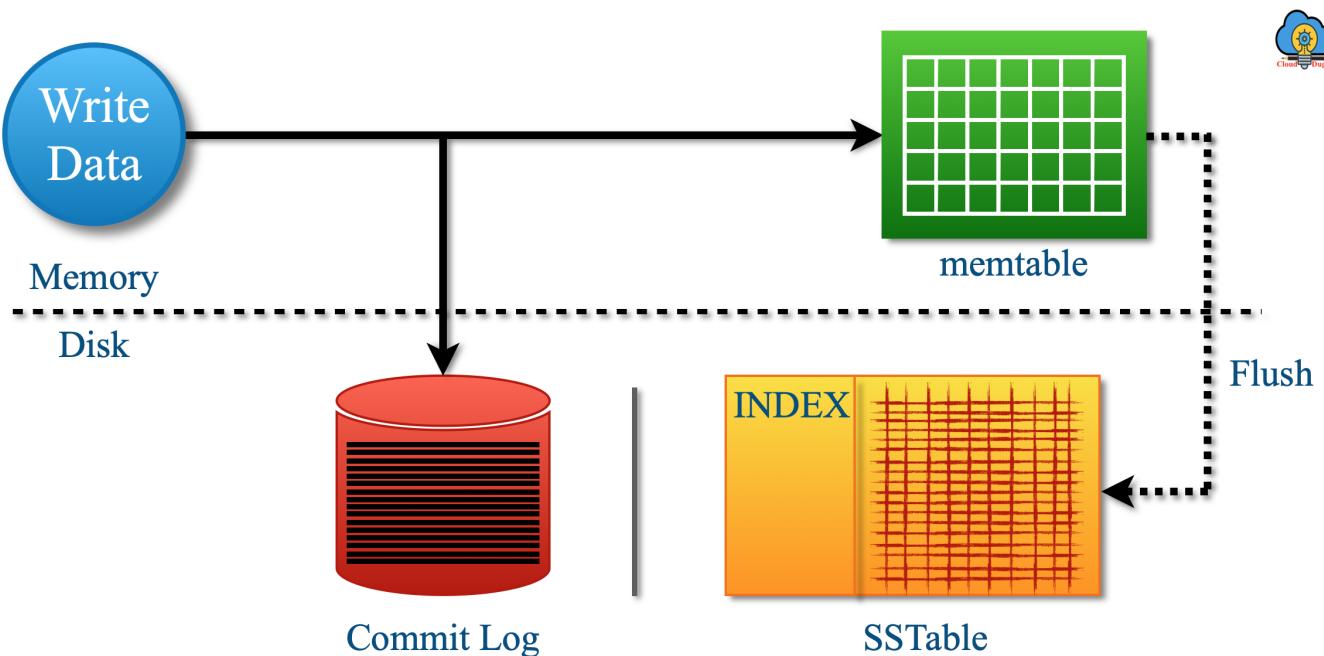
Zapsy

- zapis je atomicky na urovni radku
- Memtable a SSTable jsou udrzovany pro kazdy table

Prubeh zapisu

1. Pri zapisu jsou data ulozena v pameti -> memtable
2. Zapis je pridan do commit logu na disku (durability)
3. Memtable je flushed do SSTable (= sorted string table) na disku

4. Data v commit logu jsou **purged** (= odstraněna) po flushnutí jejich odpovídajících dat z **memtable** do **SSTable**

SSTable

- = Sorted string table
- **SSTable** je immutable
 - radek je zapsan pres vice **SSTable** souboru
- read kombinuje fragmenty z **SSTable** a neflushnutyh **Memtablu**
- kazdy **SSTable** si udrzuje:
 - **partition index** -> lokalizace dat
 - **partition summary** -> vice rozseka

Write Request

- request zpracovava jakykoliv uzel -> stava se z nej **coordinator**
 - komunikuje mezi klientem a ostatními uzly s replikami
 - posle write request vsem replikam, ktere maji radek, který se ma zapsat
- **Write consistency level** = kolik replik musi uspet
 - uspech = data jsou zapsana do commit logu a memtablu

Ctení

- typy read requestu:
 - primy read request
 - background read repair request

Průběh čtení v Cassandře:

1. Koordinátor kontaktuje repliky podle úrovně konzistence.

- Např. **ONE**, **QUORUM**, nebo **ALL**.

- Vybere nejrychleji odpovídající repliky.

2. Porovnání dat z replik.

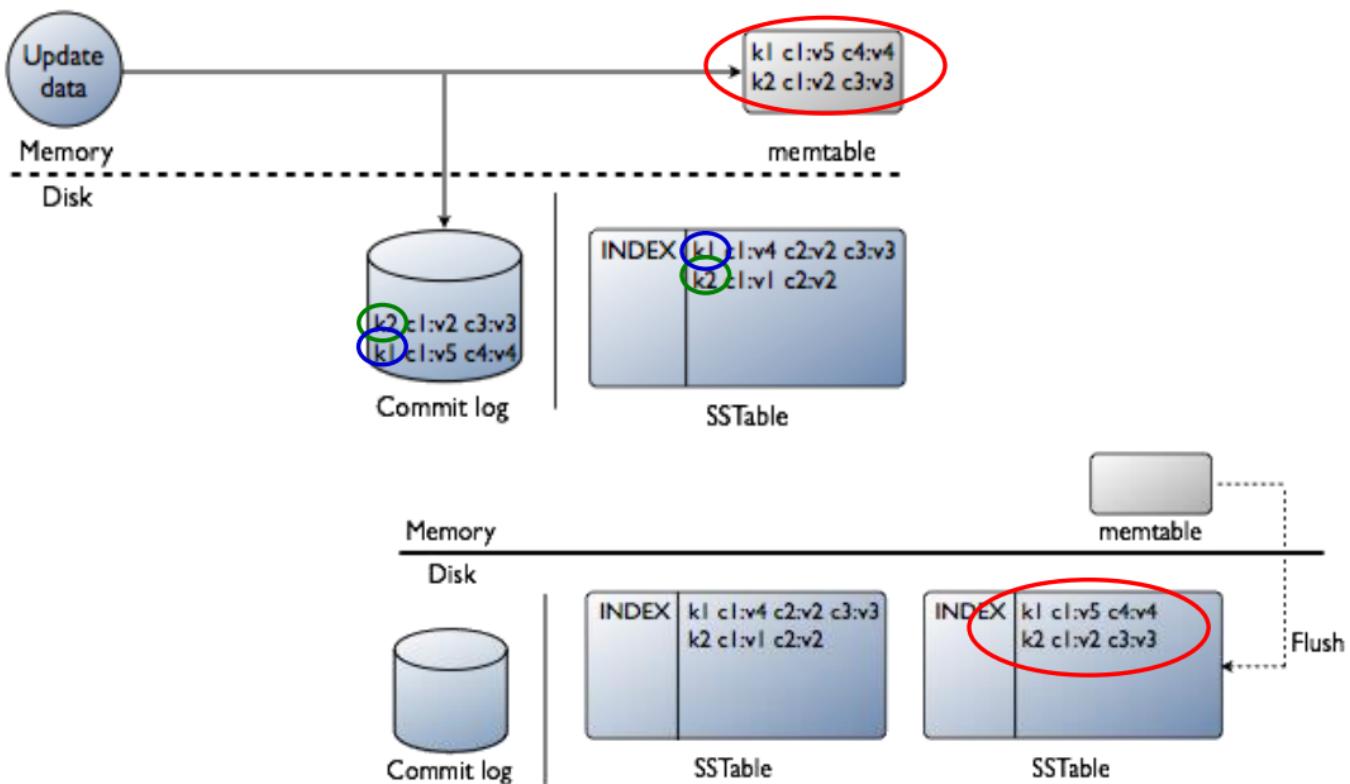
- Pokud jsou konzistentní, vrátí se klientovi.
- Pokud jsou nekonzistentní, použije se nejnovější hodnota podle **timestampu**.

3. Read Repair (oprava čtení):

- Na pozadí koordinátor zkонтroluje zbývající repliky.
- Opraví zastaralé nebo nekonzistentní repliky.

Updates

- insert a update jsou stejne operace
- neprepisuje readky -> seskupuje inserty/updaty v memtable
- **Upsert** = insert nebo update podle toho, jestli data existují
 - sloupce jsou prepisy pouze pokud jsou timestamps novější
 - jinak jsou updaty ukladány do nového SSTablu
 - pak je to marginuto na pozadí behem **compaction processu**

Deletes v Cassandře

- **Smazání řádku:** Odpovídá smazání všech jeho sloupců.
- **Mazání není okamžité:**

Tombstone

- **Definice:**

- Značka, která označuje, že sloupec nebo řádek byl smazán.
- Cassandra používá tombstones k opětovnému odeslání požadavku na mazání replikám, které byly při mazání nedostupné.

- **Doba platnosti tombstones:**

- Sloupce označené tombstonem existují po **nastavitelnou dobu platnosti** (grace period).
- Po uplynutí této doby jsou při procesu **kompakce** (compaction) trvale odstraněny.
- Kompakce také slučuje více SSTables.

Možné problémy s mazáním:

- Pokud je uzel nedostupný déle, než je nastavená grace period:
 - Může dojít k tomu, že smazaná data se na tomto uzlu objeví znovu, protože mazání nebylo na tento uzel aplikováno.

Řešení:

- **Pravidelná oprava uzlů (node repair):**

- Správci musí pravidelně spouštět opravy uzlů, aby se předešlo situacím, kdy by některé repliky měly stará data.

Compaction process

- Cassandra **nevkládá/neupravuje/nesmaže data přímo na místě**:
 - **Vkládání/úpravy**: Vytvoří novou verzi dat s časovou značkou v nové SSTable.
 - **Mazání**: Označení dat pomocí tombstonu.
- Compaction robí pravidelně, aby byla data sloučena a zoptymalizována.

Kroky Compaction

1. **Sloučení dat z SSTables** podle partition key:

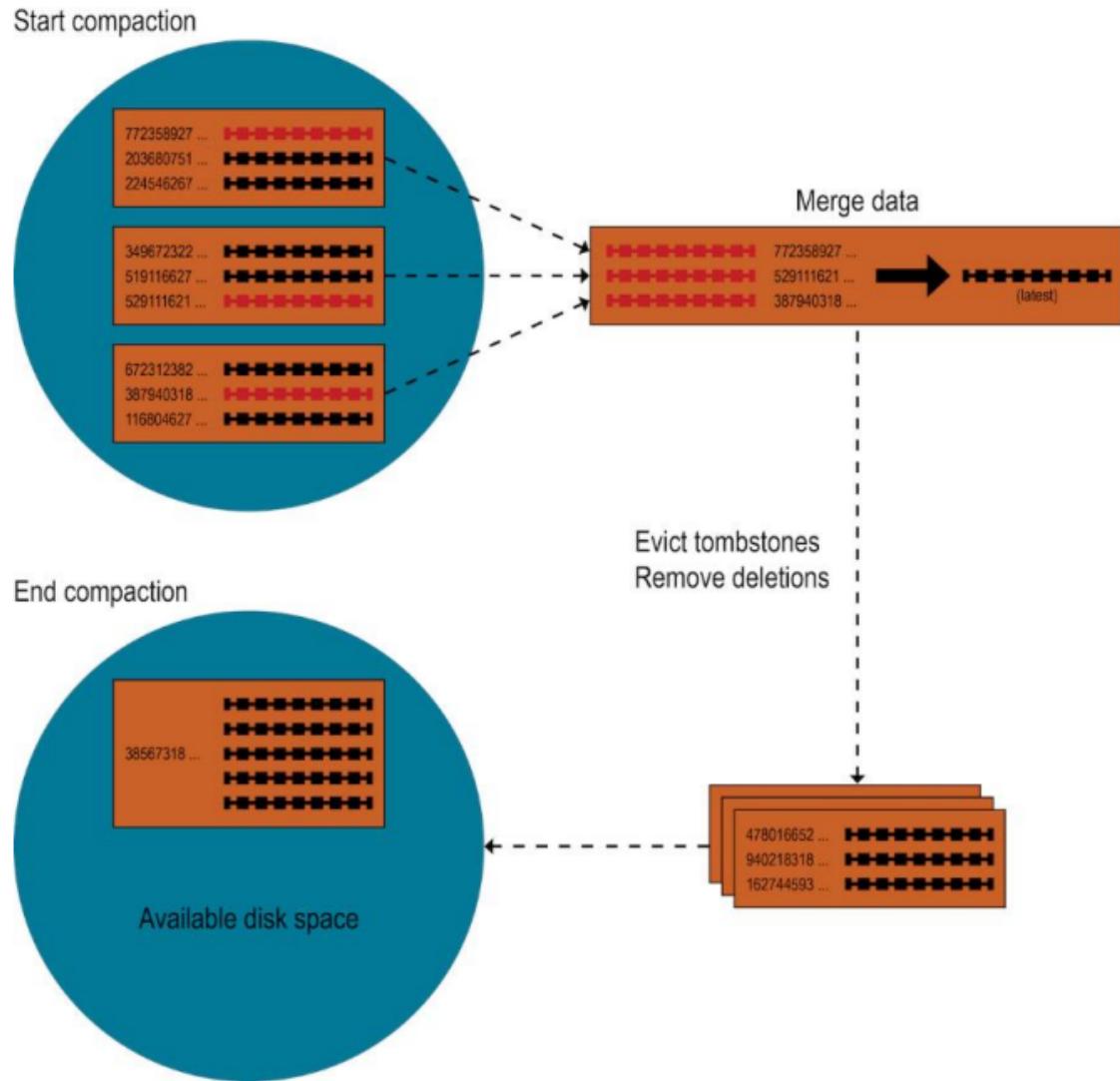
- Výběr nejaktuálnějších dat na základě timestampu.
- Synchronizace je nutná.
- SSTables jsou seřazeny → není třeba náhodný přístup.

2. **Odstranění tombstonů a smazaných dat.**

3. **Konsolidace SSTables** do jednoho souboru.

4. **Smažání starých SSTable souborů**:

- Jakmile všechny čekající čtení dokončí práci s těmito soubory.

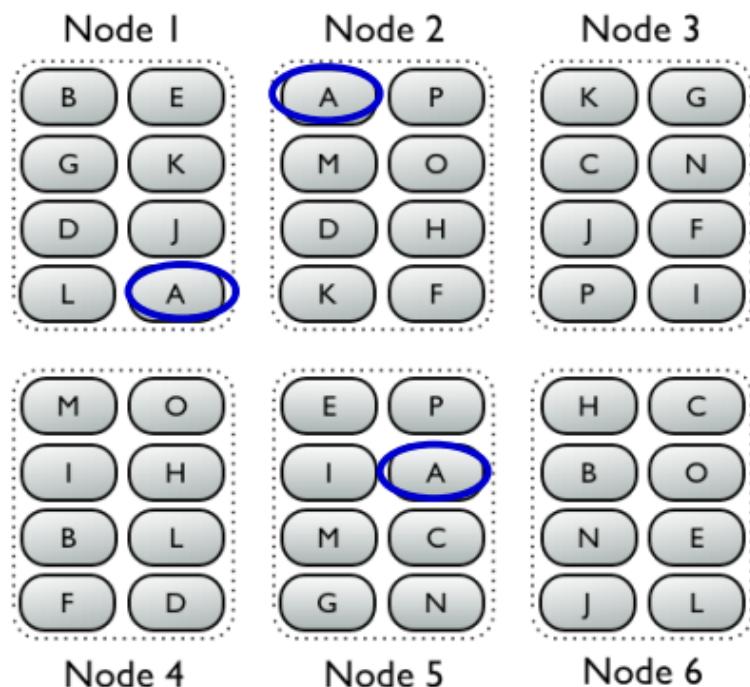
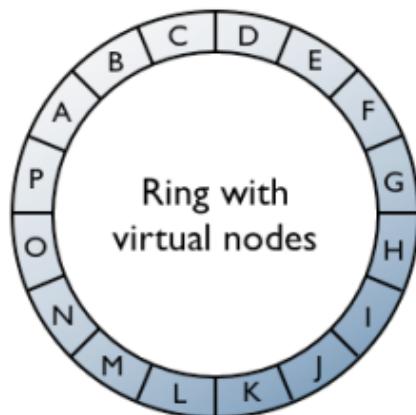
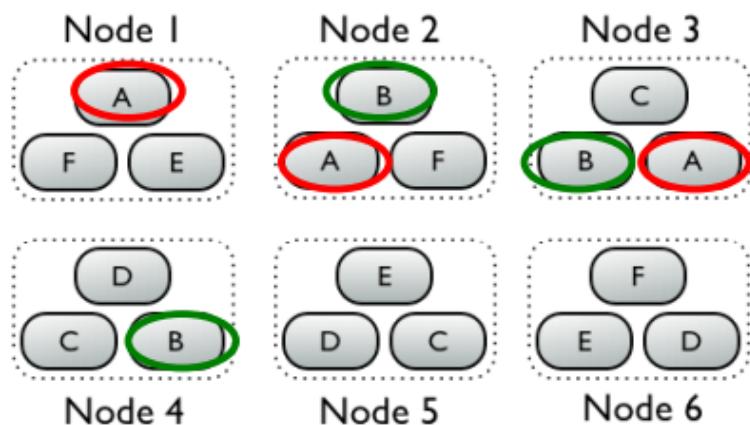
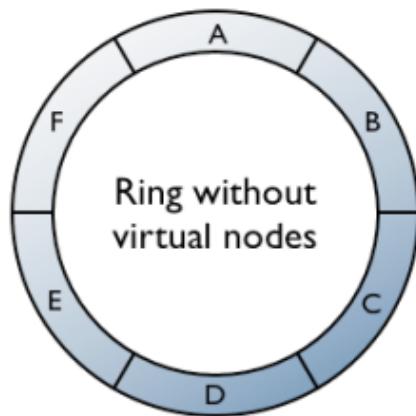
Architektura

- peer-to-peer disribuovany system
- **Coordinator** = jakykoliv uzel zodpovedny za komunikaci s klientem

Virtual Nodes

- kazdy uzel muze vlastnit velke mnozstvi malych partiци

Example: replication factor = 3

Gossip

- bezi kazdou sekundu
- vymena info s max 3 uzly
- kazda **Gossip message** ma informace o zdroji a verzi

Partitioner

- **Úloha:** Rozděluje data mezi uzly (včetně replik).
- **Typy:**
 - **Murmur3Partitioner (výchozí):** Uniformní distribuce pomocí MurmurHash (rychlá, nešifrovaná).
 - **RandomPartitioner:** Uniformní distribuce pomocí MD5 (dřívější výchozí).

- **ByteOrderedPartitioner:** Řadí řádky lexicálně podle bajtů klíče, vhodné pro **ordered scans**, ale problémy s vyvažováním zátěže.

Replikace

- Pokud je replikacni faktor prevysen, zapisy nejsou provadeny

Replikace

- Pokud je replikační faktor překročen, **zápis y nejsou prováděny**.
- typicky 2-3 repliky

Strategie pro umístění replik

1. SimpleStrategy

- **Vhodné pro jedno datové centrum.**
- **Pravidla:**
 1. První replika je umístěna na uzel určený partitionerem.
 2. Další repliky jsou umístěny na následující uzly ve směru hodinových ručiček v ringu.
- **Poznámka:** Uzel může patřit do datového centra a (volitelně) do racku.

2. NetworkTopologyStrategy

- **Vhodné pro více datových center.**
- **Pravidla:**
 1. První replika je umístěna podle partitioneru.
 2. Další repliky jsou umístěny:
 - **Preferenčně** na uzly v jiném racku (kvůli odolnosti proti výpadkům napájení, chlazení nebo sítě).
 - Pokud uzel v jiném racku není k dispozici, replika se umístí na jiný uzel ve stejném racku.
- **Počet replik na datové centrum je konfigurovatelný.**

Snitch

- komponenta Cassandra informujici o sitove topologii

Dokumentove databaze

- hodnoty jsou ukladany jako dokumenty
 - dokumenty = hierarchicke formaty XML, JSON apod.
 - hodnota zaznamu = dokument
- ocekavame podobnou strukturu dokumentu v kolekci

Vhodna vyuziti

- Event logging

- CMS, blogy
- Webova analytika
- E-Commerce

Nevhodna vyuziti

- Koplexni transakce pres vice operaci
- Agregovane dotazy

MongoDB (dokumentove)

- pouziva JSON dokumenty
- podpora indexace
- mapreduce popora
- vysoka dostupnost

Oracle	MongoDB
database instance	MongoDB instance
schema	database
table	collection
row	document
rowid	_id
join	DBRef

Dokumenty v MongoDB

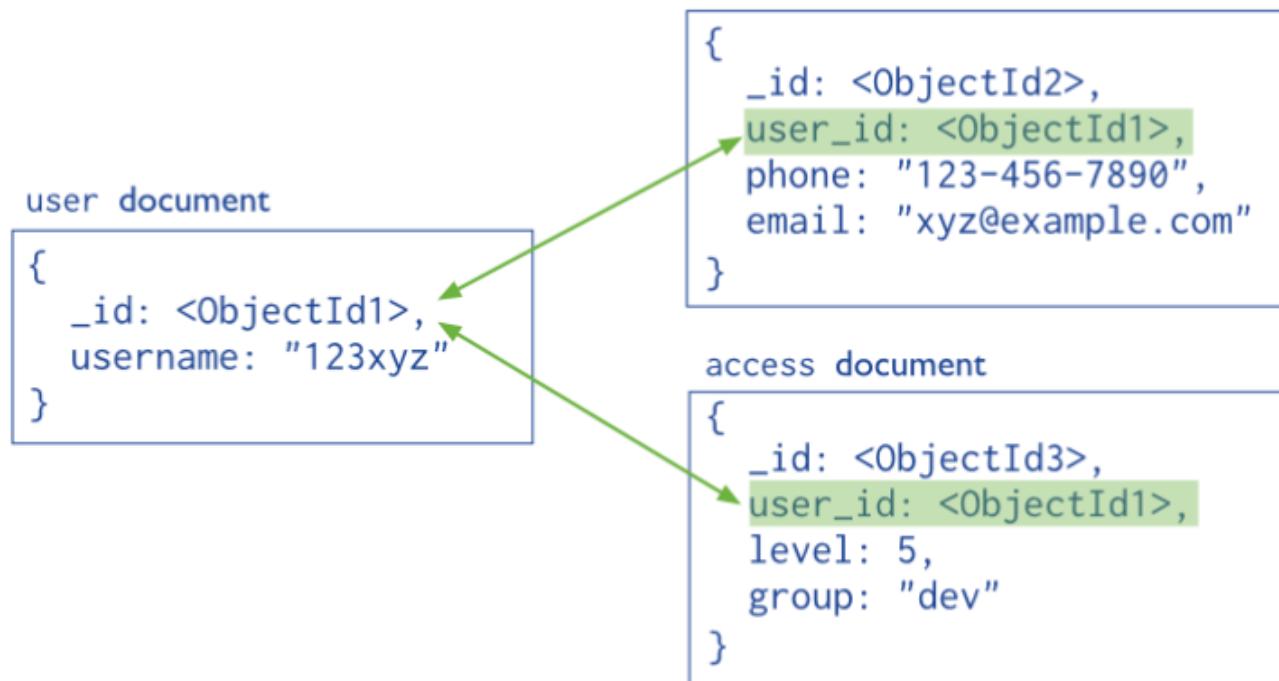
- vyuziva JSON
- ulozeno jako BSON - binarni JSON
- omezeni na nazvy prvku (`_id` je rezervovano, `$` nemuze byt na zacatku, `.` nesmi byt vubec)

Datovy model

- kolekce nevynucuje strukturu dat
- dulezite rozhodnuti je zda vyuzivat reference nebo embedovat dokumenty

Reference

- normalizovaný datový model
- reference z jednoho dokumentu na další
- více flexibilita než embedding
- ochrana proti redundancii
- nevýhoda je možnost více roundtripu k serveru (follow up queries)

Embedded data

- denormalizovaný datový model
- subdokumenty
- pribuzná data v jednom dokumentu
- mohou veľmi narastat na veľkosťi

Práce s MongoDB

- **Operace:** `insert`, `update`, `delete`.
 - **Kritéria:** Používají se pro výběr dokumentů, které se mají aktualizovat nebo odstranit.

Vkládání dat

- **Vložení dokumentu:**

```
db.inventory.insert({ _id: 10, type: "misc", item: "card", qty: 15 });
```

- Vloží dokument s uživatelem definovaným `_id`.

- **Upsert (vložení nebo aktualizace):**

```
db.inventory.update(  
  { type: "book", item: "journal" },  
  { $set: { qty: 10 } },  
  { upsert: true }  
);
```

- Pokud dokument neexistuje, vytvoří nový.

- **Save (vložení nebo nahrazení):**

```
db.inventory.save({ type: "book", item: "notebook", qty: 40 });
```

Mazání dat

- **Smazání všech odpovídajících dokumentů:**

```
db.inventory.remove({ type: "food" });
```

- **Smazání jednoho dokumentu:**

```
db.inventory.remove({ type: "food" }, 1);
```

Aktualizace dat

- **Aktualizace více dokumentů:**

```
db.inventory.update(  
  { type: "book" },  
  { $inc: { qty: -1 } },  
  { multi: true }  
);
```

- **Nahrazení dokumentu:**

```
db.inventory.save({ _id: 10, type: "misc", item: "placard" });
```

Dotazy

- **Základní dotazy:**

- Všechny dokumenty:

```
db.inventory.find({});
```

- Dokumenty, kde `type = "snacks"`:

```
db.inventory.find({ type: "snacks" });
```

- Dokumenty s hodnotou v poli `type` bud' `"food"` nebo `"snacks"`:

```
db.inventory.find({ type: { $in: ["food", "snacks"] } });
```

- **Logické operátory:**

- Dokumenty, kde `qty > 100` nebo `price < 9.95`:

```
db.inventory.find({
  $or: [
    { qty: { $gt: 100 } },
    { price: { $lt: 9.95 } }
  ]
});
```

Práce s poddokumenty

- **Dotaz na přesnou strukturu poddokumentu:**

```
db.inventory.find({
  producer: {
    company: "ABC123",
    address: "123 Street"
  }
});
```

- **Dotaz na konkrétní pole v poddokumentu:**

```
db.inventory.find({ "producer.company": "ABC123" });
```

Práce s polí

- **Pole s přesnou hodnotou a pořadím:**

```
db.inventory.find({ tags: ["fruit", "food", "citrus"] });
```

- **Pole obsahující prvek:**

```
db.inventory.find({ tags: "fruit" });
```

Omezení a třídění výsledků

- **Omezení polí výsledku:**

- Pouze **item** a **qty**:

```
db.inventory.find({ type: "food" }, { item: 1, qty: 1 });
```

- Vyloučení pole **type**:

```
db.inventory.find({ type: "food" }, { type: 0 });
```

- **Třídění:**

- Podle **age** sestupně:

```
db.collection.find().sort({ age: -1 });
```

- Podle **last** a následně **first** vzestupně:

```
db.bios.find().sort({ "name.last": 1, "name.first": 1 });
```

Využití indexu

- **Bez indexů:**

- MongoDB musí skenovat každý dokument v kolekci, aby našla odpovídající dokumenty.

- **Indexy:**

- Ukládají část dat kolekce v snadno prohledávatelné formě.
 - Hodnoty konkrétních polí (nebo sad polí) jsou ukládány a tříděny.

- Používají struktury podobné **B-stromům**.
 - **Účel:**
 - Zrychlení běžných dotazů.
 - Optimalizace výkonu v konkrétních situacích.
-

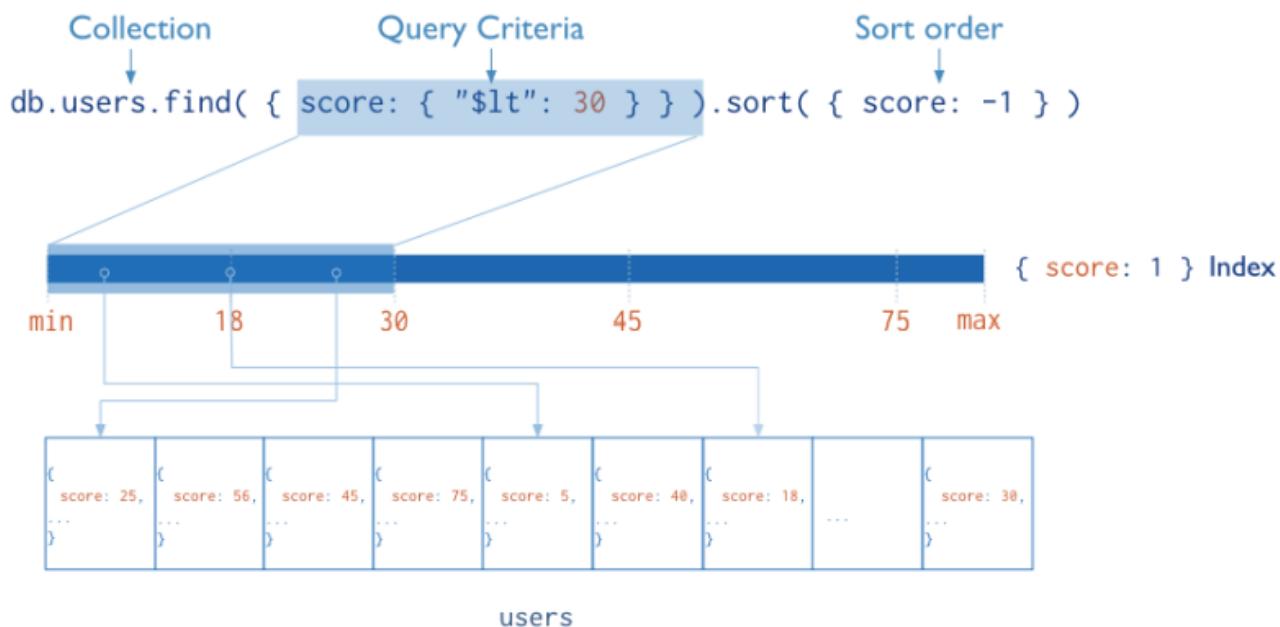
Použití indexů

1. Pro tříděné výsledky:

- MongoDB traversuje index přímo (vzestupně/sestupně), aniž by musela data třídit.
- Data mimo index se nekontrolují.

2. Pro pokryté výsledky:

- Pokud index obsahuje všechna pole potřebná pro dotaz, MongoDB vrátí výsledky pouze z indexu, což zrychlí dotaz.

Typy indexů

1. Výchozí id:

- Automaticky vytvořený.
- Unikátní.

2. Jednopolní indexy:

- Uživatelem definované na jednom poli dokumentu.

```
db.people.ensureIndex({ "phone-number": 1 });
```

3. Složené indexy (Compound):

- Uživatelem definované na více polích.

```
db.products.ensureIndex({ item: 1, category: 1, price: 1 });
```

4. Multikey indexy:

- Indexují obsah uložený v polích typu pole.
- Vytváří samostatné indexové záznamy pro každý prvek pole.

```
db.collection.ensureIndex({ "tags": 1 });
```

5. Geoprostorové indexy:

- **2d indexy:** Pro data na dvourozměrné rovině.
- **2sphere indexy:** Pro data reprezentující zeměpisnou délku a šířku.

6. Textové indexy:

- Pro hledání textového obsahu v kolekci.

7. Hash indexy:

- Indexuje hash hodnoty pole.
- Podporuje pouze rovnostní dotazy, ne rozsahové.

Příklady

- **Jednopolní index:**

```
db.people.ensureIndex({ "phone-number": 1 });
```

- **Složený index:**

```
db.products.ensureIndex({ item: 1, category: 1, price: 1 });
```

- **Unikátní index:**

```
db.accounts.ensureIndex({ "tax-id": 1 }, { unique: true });
```

- **Hash index:**

```
db.collection.ensureIndex({ _id: "hashed" });
```

Replikace

- master/slave
- **replica set** = skupina instancí hostující stejný dataset (kazdy má svoji kopii)

Primární uzel

- master
- přijima všechny write operace
- zapisuje do **oplogu**

Sekundární uzly

- slave
- čte z **oplogu** mastera
- aplikuje operace z oplogu ve stejném poradí pro udržení aktuálních dat
- můžeme ho dalej nastavit:
 - **Priority 0** - nemůže být primary ve volbách
 - **Hidden** - nelze z něj číst
 - **Delayed** - bez něho historická data, např. z důvodu recovery

Zápis

1. MongoDB aplikuje zapisovací operace na **primární uzel** (primary).
2. Operace jsou zaznamenány do **oplogu primárního uzlu**.
3. Sekundární uzly (secondary members):
 - Replikují obsah oplogu.
 - Aplikují operace z oplogu na svá data, aby byla aktuální.

Čtení

1. **Všichni členové replica setu** mohou přijímat požadavky na čtení.

2. **Výchozí chování:**

- Aplikace směruje čtení na **primární uzel**.
- Zaručuje, že čtení vrací nejaktuálnější verzi dokumentu.
- Snižuje propustnost pro čtení na sekundárních uzlech.

3. **Read preference mode:**

- Lze nastavit, aby čtení probíhalo také ze sekundárních uzlů.
- Například:
 - **primaryPreferred**: Primární uzel je preferován, ale sekundární uzly jsou použity, pokud primární není dostupný.
 - **secondary**: Čtení probíhá pouze ze sekundárních uzlů.

Read Preference Mode	Description
primary	operations read from the current replica set primary
primaryPreferred	operations read from the primary, but if unavailable, operations read from secondary members
secondary	operations read from the secondary members
secondaryPreferred	operations read from secondary members, but if none is available, operations read from the primary
nearest	operations read from the nearest member (= shortest ping time) of the replica set, irrespective of the member's type

minimize the effect of network latency

Replica Set Elections v MongoDB

Principy voleb

1. Primární uzel:

- V replica setu může být **maximálně jeden primární uzel**.
- Pokud primární uzel není dostupný, proběhne volba nového primárního uzlu.

2. Trvání voleb:

- Volba obvykle trvá přibližně **1 minutu**.
- Během této doby není k dispozici žádný primární uzel → nejsou možné zápis.

Faktory ovlivňující volby

1. Heartbeat (ping):

- Uzel posílá heartbeat ostatním každé **2 sekundy**.
- Pokud odpověď nepřijde do **10 sekund**, uzel je považován za nedostupný.

2. Priority uzlů:

- Uzel s vyšší prioritou má přednost při volbě primárního uzlu.
- **Priority = 0:**
 - Uzel nemůže být primární.
 - Nemůže zahájit volbu, ale může hlasovat.
- Aktuální primární uzel:
 - Musí být v **souladu s nejnovějším oplogem** do **10 sekund**.
- Sekundární uzel s vyšší prioritou:
 - Pokud dožene synchronizaci do **10 sekund**, může vyvolat volbu.

3. Spojení:

- Uzel může být zvolen primárním pouze tehdy, pokud je připojen k **většině členů** replica setu.
-

Mechanismus voleb

1. Volby se spustí, když:

- Replica set je inicializován.
- Sekundární uzel ztratí kontakt s primárním.
- Primární uzel "ustoupí" (step down) nebo ztratí spojení s většinou členů.

2. Primární uzel se vzdá role:

- Po obdržení příkazu `rep1SetStepDown`.
- Pokud má sekundární uzel vyšší prioritu.
- Pokud nemůže kontaktovat většinu členů replica setu.

3. Volba nového primárního uzlu:

- Člen s **nejvyšší prioritou**, který je aktuální, se stane kandidátem.
 - První člen, který získá **většinu hlasů**, je zvolen primárním.
-

Speciální případy:

1. Nehlasující členové (non-voting members):

- Mají kopii dat, ale nemohou hlasovat.
- Mohou být zvoleni primárním, ale toto nastavení není doporučeno.

2. Veto členů:

- Každý člen může volbu vetovat, pokud:
 - Kandidát není synchronizován s nejnovější operací v replica setu.
 - Kandidát má nižší prioritu než jiný oprávněný člen.

Arbiter

- specialní uzel
- neuchováva dataset
- nemůže být primary
- je pouze pro hlasování ve volbach (pro repliky se soudem poctem hlasujících)

Sharding

Sharded Clusters v MongoDB

- **Složení:**

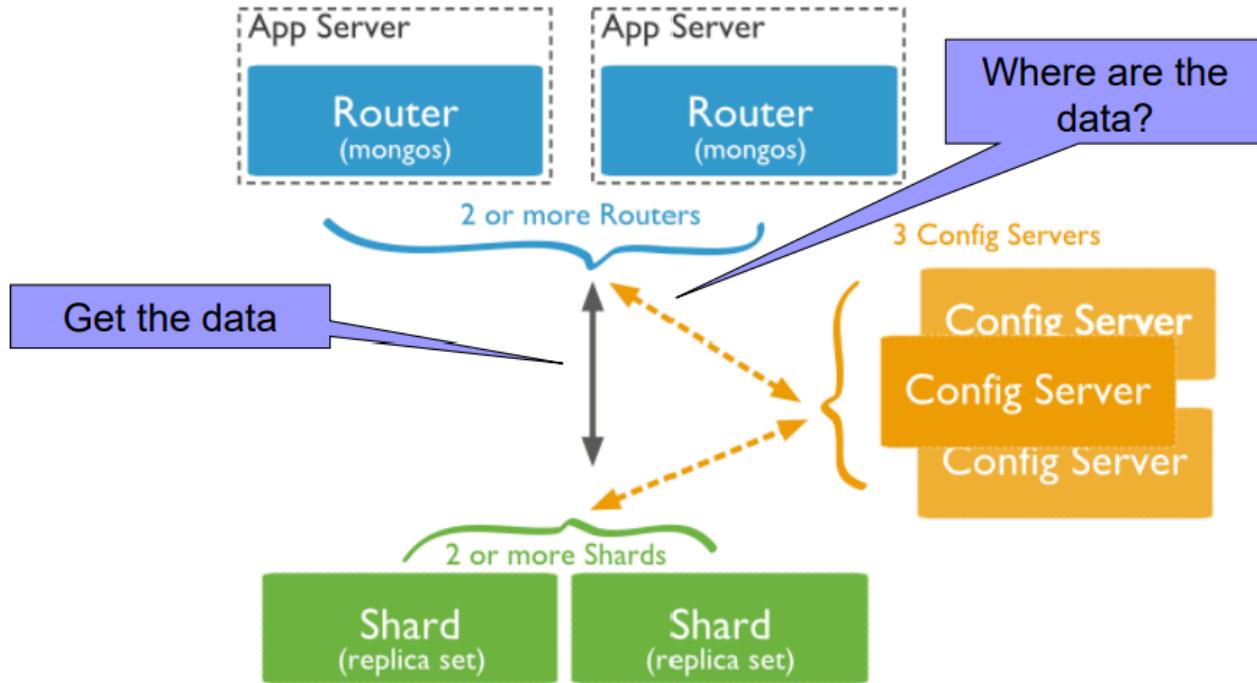
1. **Shards:** Uchovávají data.
 - Každý shard je replica set.

2. **Query Routers:** Rozhraní pro klientské aplikace.

- Routují operace na správné shard(y) a vracejí výsledky.
- Více routerů pro rozložení zátěže.

3. **Config Servers:** Uchovávají metadata clusteru.

- Mapují datovou sadu na shardy.
- Doporučený počet: 3.

Partitioning dat

Data Partitioning v MongoDB

- **Rozdělení dat:** Data kolekce se dělí podle **shard key**.
 - **Shard key:**
 - Indexované pole (možné složené), které je přítomné v každém dokumentu.
 - **Neměnný** (immutable).
 - Data se dělí na **chunks**, které se distribuuují mezi shardy.
- **Rozdělení dat:**
 - **Range-Based Partitioning:**
 - Hodnoty shard key se rozdělí na kontinuální úseky (chunks).
 - Efektivnější pro range dotazy, ale může vést k nerovnoměrné distribuci dat.
 - **Hash-Based Partitioning:**
 - Hodnota shard key se zahashuje a výsledné hashe tvoří chunks.
 - Rovnoměrnější distribuce dat, ale range dotazy mohou zasáhnout více shardů.
- **Chunk velikost a migrace:**
 - Chunk se rozdělí, pokud přeroste nastavenou velikost (**výchozí 64MB**).
 - **Malé chunks:** Rovnoměrnější distribuce, ale častější migrace.

- **Velké chunky:** Méně migrací, ale nerovnoměrné zatížení.

Journaling

- **Co dělá:** Ukládá zápisové operace do paměti a journalu před aplikací na data.
- **Účel:** Obnovení konzistence databáze po tvrdém vypnutí.
- **Journal file:**
 - Append-only log (write-ahead redo log).
 - Smazán, když jsou všechny zápisy provedeny.
 - Nový soubor vytvořen při 1 GB (velikost lze upravit).
- **Clean shutdown:** Smaže všechny journal soubory.

Two-Phase Commit v MongoDB

Transakce přes více dokumentů:

- Když operace zahrnuje více dokumentů (např. změny v několika kolekcích), MongoDB podporuje multi-document transactions, které zajišťují transakční vlastnosti (ACID) pro více dokumentů najednou.

Co je Two-Phase Commit?

- Proces umožňující transakce zahrnující více dokumentů s **transaction-like** vlastnostmi.
- Data jsou ukládána a spravována pomocí speciální kolekce transakcí.

Kroky Two-Phase Commit

Příklad: Převod peněz mezi účty A a B

1. Inicializace transakce:

- Vytvoříme účty:

```
db.accounts.save({name: "A", balance: 1000, pendingTransactions: []});
db.accounts.save({name: "B", balance: 1000, pendingTransactions: []});
```

- Vytvoříme transakci:

```
db.transactions.save({source: "A", destination: "B", value: 100, state: "initial"});
```

- Transakce má stav **initial**.

2. Změna stavu transakce na **pending**:

```
t = db.transactions.findOne({state: "initial"});
db.transactions.update({_id: t._id}, { $set: {state: "pending"} });
```

3. Aplikace transakce na účty:

- Odepíšeme z účtu A a připíšeme na účet B:

```
db.accounts.update({ name: t.source, pendingTransactions: {$ne: t._id} },
  { $inc: {balance: -t.value}, $push: {pendingTransactions: t._id} });
db.accounts.update({ name: t.destination, pendingTransactions: {$ne:
  t._id} },
  { $inc: {balance: t.value}, $push: {pendingTransactions: t._id} });
```

4. Změna stavu transakce na applied:

```
db.transactions.update({_id: t._id}, { $set: {state: "applied"} });
```

5. Odstranění pendingTransactions z účtů:

```
db.accounts.update({name: t.source}, { $pull: {pendingTransactions: t._id} });
db.accounts.update({name: t.destination}, { $pull: {pendingTransactions:
  t._id} });
```

6. Změna stavu transakce na done:

```
db.transactions.update({_id: t._id}, { $set: {state: "done"} });
```

Řešení chyb

- Mezi kroky 1 a 3 (před aplikací transakce):**
 - Pokračujeme od kroku 2: nastavíme stav transakce na pending.
- Mezi kroky 3 a 6 (po aplikaci transakce):**
 - Pokračujeme od kroku 5: odstraníme pendingTransactions a dokončíme transakci.

Rollback transakce

1. Nastavení stavu na cancelling:

```
db.transactions.update({_id: t._id}, { $set: {state: "canceling"} }));
```

2. Vrácení změn na účtech:

```
db.accounts.update({name: t.source, pendingTransactions: t._id},
  { $inc: {balance: t.value}, $pull: {pendingTransactions: t._id} });
db.accounts.update({name: t.destination, pendingTransactions: t._id},
  { $inc: {balance: -t.value}, $pull: {pendingTransactions: t._id} });
```

3. Změna stavu na **cancelled**:

```
db.transactions.update({_id: t._id}, { $set: {state: "cancelled"} }));
```

Více aplikací a správa transakcí

- **Požadavek:** Jen jedna aplikace může spravovat konkrétní transakci.
- **Řešení:** Použití metody **findAndModify**:

```
t = db.transactions.findAndModify(
  {query: {state: "initial", application: {$exists: false}}},
  {update: {$set: {state: "pending", application: "A1"}},
   new: true});
```

- Tímto způsobem se transakce přiřadí konkrétní aplikaci a zajistí se atomická změna.

Grafove databaze

- umožnují modelovat komplexní vztahy mezi objekty
- vztahy jsou persistentní a nejsou vypočteny behem dotazu narození od relačních db

Neo4J (grafove)

- má plné ACID vlastnosti
- optimalizovaná pro propojená data

Principy

- základní jednotkou je uzel + vztahy
- uzly a vztahy mohou obsahovat vlastnosti (key/value páry)
- vztahy jsou orientované

- uzly mohou mit labels
- hrany mohou byt typovane

Traversal Framework v Neo4j - Výpis

- **Projití grafem:** Navštívení uzlů a hran podle stanovených pravidel.

Klíčové komponenty traversal frameworku:

1. **Expanders:**

- Definují, co se bude procházet (např. směr a typ relací).

2. **Order:**

- Pořadí průchodu:
 - **Depth-first (DFS):** Do hloubky.
 - **Breadth-first (BFS):** Do šířky.

3. **Uniqueness:**

- Zajišťuje, že uzly, relace nebo cesty jsou navštíveny pouze jednou.

4. **Evaluator:**

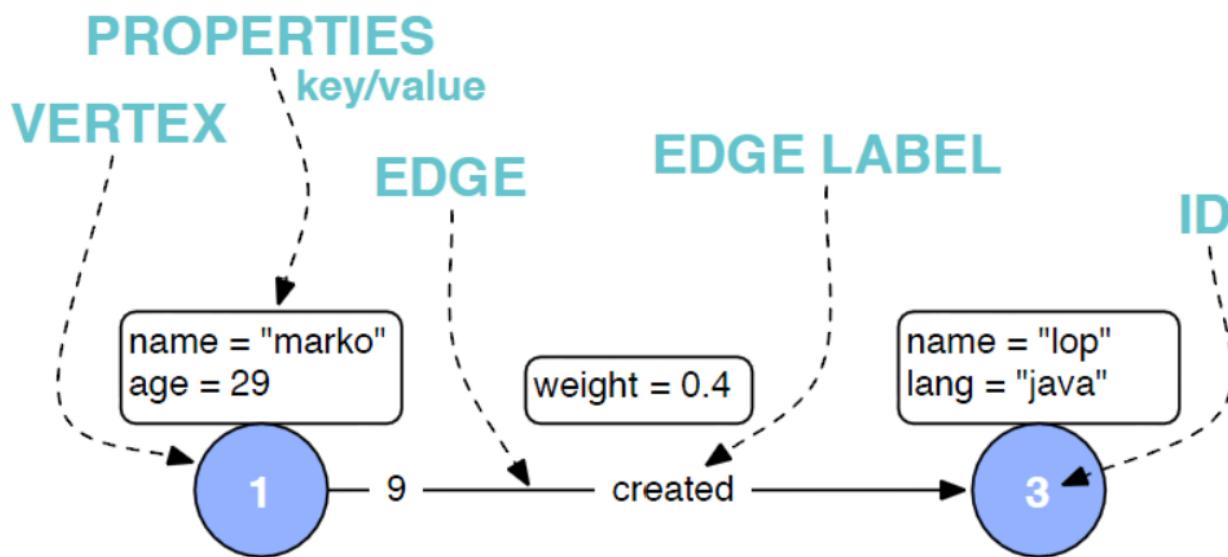
- Rozhoduje, co se má vrátit a zda pokračovat v průchodu za aktuální pozici.

5. **Startovací uzly:**

- Uzly, kde průchod grafem začíná.

Gremlin

- jazek pro graph traversal
- open source, vyvíjen TinkerPopem
- skripty bezi na serveru db

Cypher

- grafovy dotazovaci jazyk pro Neo4J
- dotazy a updaty
- narozdil od Gremlinu je deklarativni -> popiseme, co chceme a ne jak to chceme ziskat

Klauzule Cypher

1. **START:** Výchozí body v grafu (indexy, IDs).
2. **MATCH:** Grafový vzor k nalezení, navázaný na výchozí body.
3. **WHERE:** Kritéria filtrování.
4. **RETURN:** Co se má vrátit.
5. **CREATE:** Vytvoření uzlů a vztahů.
6. **DELETE:** Odstranění uzlů, vztahů a vlastností.
7. **SET:** Nastavení hodnot vlastností.
8. **FOREACH:** Akce na každém prvku seznamu.
9. **WITH:** Rozdělení dotazu na více částí.

Příklady dotazů

1. Vytvoření uzlů:

```
CREATE (n);
CREATE (a {name: 'Andres'}) RETURN a;
```

2. Vytvoření vztahů:

```
MATCH (a {name: "Andres"})
CREATE (a)-[r:FRIEND]->(b {name: "Jana"}) RETURN r;
```

3. Vytvoření cesty:

```
CREATE p = (andres {name:'Andres'})-[:WORKS_AT]->(neo)<-[:WORKS_AT]-(michael {name:'Michael'})
RETURN p;
```

4. Změna vlastností:

```
MATCH (n { name: 'Andres' })
SET n.surname = 'Taylor' RETURN n;
```

5. Smazání:

```
MATCH (n { name: 'Andres' }) DETACH DELETE n;
```

6. FOREACH:

```
MATCH p =(begin)-[*]->(END)
WHERE begin.name = 'A' AND END.name = 'D'
FOREACH (n IN nodes(p)| SET n.marked = TRUE);
```

7. Dotazování:

```
MATCH (john {name: 'John'})-[:friend]->()-[:friend]->(fof)
RETURN john.name, fof.name;
```

8. Řazení:

```
MATCH (n)
RETURN n.name, n.age
ORDER BY n.name;
```

9. Počet vztahů:

```
MATCH (n { name: 'A' })-[r]->()
RETURN type(r), count(*);
```

Další funkce a operátory

- **Agregace:**
 - COUNT, SUM, AVG, MAX, MIN.
- **LIMIT a SKIP:**
 - Omezení vrácených výsledků (LIMIT n).
 - Přeskočení prvních výsledků (SKIP n).
- **Predikáty:**
 - ALL, ANY.
- **Funkce:**
 - Délka cesty (LENGTH), typ vztahu (TYPE), ID uzlu/vztahu (ID).
- **Operátory:**
 - Výkonné nástroje pro práci s daty v grafech.

Mnagamenet transakci

- neo4j má podporu ACID vlastnosti
- všechny zápisy v grafu musí být provedeny v transakci
 - tohle se resí zanoremými transakcemi
- **Kroky transakce:**
 1. Zápis transakci
 2. Práce s grafem a write operacemi
 3. Oznacení transakce za uspesnou nebo ne
 4. Konec transakce -> pamět a zamky vypuštěny

Čtení (Read)

- **Výchozí chování:**
 - Čtení vrací poslední potvrzenou hodnotu.
 - **Čtení neblokuje ani nezamyká.**
- **Vysší úroveň izolace:**
 - **Zamky pro čtení** lze explicitně získat, pokud je potřeba zamezit změnám.

Zápis (Write)

- **Zpracování:**
 - Všechny úpravy v rámci transakce se uchovávají v paměti.
 - Velké aktualizace musí být rozděleny na menší části.
- **Výchozí zamykání:**
 - **Vlastnosti uzlů/vztahů:**
 - Při přidání, změně nebo odstranění se zamkne daný uzel/vztah.
 - **Vytvoření nebo smazání uzlu:**
 - Zápisový zámek na konkrétní uzel.
 - **Vytvoření nebo smazání vztahu:**
 - Zámek na vztah a jeho propojené uzly.

Smazání (Delete)

- **Chování:**
 - Při smazání uzlu/vztahu jsou odstraněny i všechny jeho vlastnosti.
- **Vztahy připojené k uzlu:**
 - Pokud jsou k uzlu připojeny vztahy, budou smazány také.

Indexace

- mají jedinečné, uživatelem specifikované jméno
- indexovat lze úzky a vztahy

Automatická indexace

- jeden automatický index pro uzly a jeden pro vztahy
 - defaultně vynuteno

High availability

- transakce jsou atomické, izolované, trvanlivé, ale pro C jsou eventualne propagované slavum
- umožňuje fault-tolerantní databazu
- můžeme nakonfigurovat některé ze slav jako presné repliky specifické neo4j master databaze
- umožňuje read-mostly architekturu
- vždy jeden master a zadní nebo více slav
- při startupu se neo4j db instance snaží napojit ke clusteru
 - pokud cluster existuje, stane se slavem
 - jinak se stava masterem

Zapis na masterovi

- je eventualne propagován do slavu

Zapis na slavovi

- je ihned synced s masterem
- operace je provedena u slava a taky u mastera

Data na disku

- linked list záznamu
- properties = linked list property záznamu
 - key + value + ref na další vlastnost

Multimodel databaze

- u big data prichází souběžně s Variety
- podpora více datových modelů v jednom integrovaném BE
- zakladá se na ORDMBS -> ORM
- Výhody:

- jeden system na vsechna data
- konzistence
- sjednodena query language
- Nevyhody:
 - komplexni
 - nezrale a stale ve vyvoji
- Prikладy: ArangoDB, OrientDB

Polyglotni persistence

- idea: pouzit sparvny nastroj pro dany ukol
- pro nejaka data tedy vyuzijeme grafovou db, pro jina key/value apod.
- Vyhody:
 - multi model data jsou uchovany
 - dobra skalovatelnost
- Nevyhody:
 - integrace vsech ruznych db
 - cross model dotazy a transakce

ArangoDB (dokumentova -> multimodel)

- dokumenty, grafy, key/value
- uklada vsechna data jako dokumenty

OrientDB (grafova -> multimodel)

- dokumentovy, grafy, key/value, objekty
- vztahy jsou reseny jako v grafovych db s hranami mezi zaznamy
- dotazy v SQL pro rozsireny graph traversal

Techniky rozsireni k multimodelu

- nejvice typ multimodel dbs jsou relacni

Typy strategií:

1. **Nová strategie ukládání prizpusobena novemu modelu**
2. **Rozšírení původní strategie:**
 - Přidání podpory pro nový model (např. ArangoDB - speciální edge kolekce pro grafy).
3. **Nové rozhraní pro původní strategii**
4. **Beze změny původní strategie:**
 - Data jednoduššího formátu než původní model jsou ukládána a zpracovávána bez změn.

Typy přechodů mezi modely:

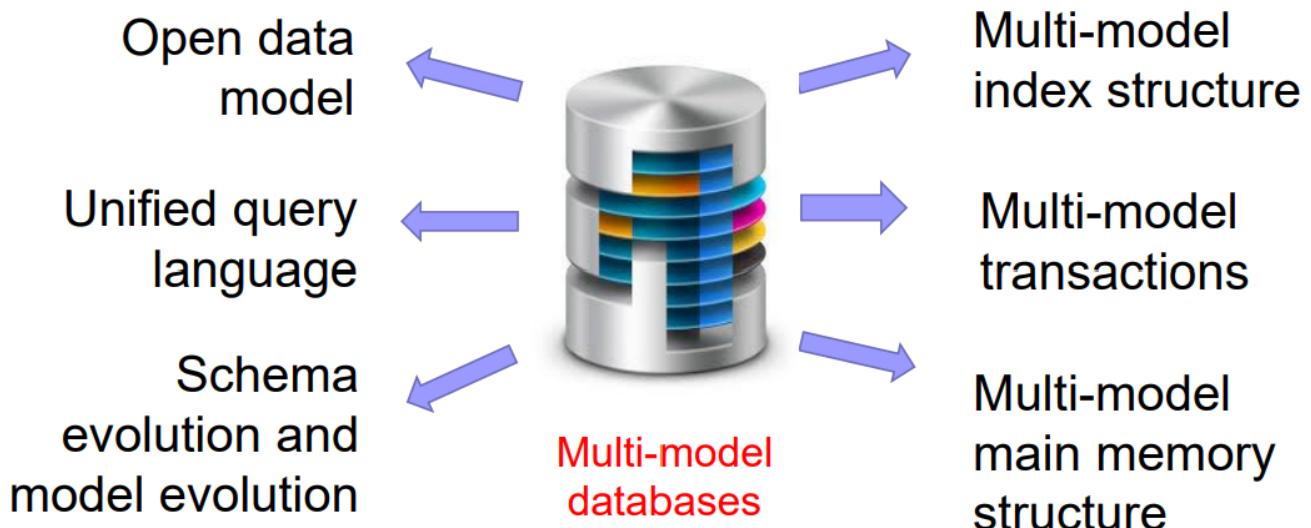
- **Inter-model references:** Odkazy mezi modely.

- **Model embedding:** Vnoření jednoho modelu do druhého.
- **Cross-model redundancy:** Redundance dat mezi modely.

Zpracovavani multimodel dotazu

- typicky chceme stavet na uz funkcnim dotazovacim systemu
- optimalizace dotazu probiha nejcasteji pomocí B-tree/B+-tree indexu

Vyzvy multimodel databazi

Polystores

- slozitym problemem je **variety** -> motivuje multimodel dbs a polystores
- propojuje vice technologií pro ukladani dat -> vybirama na zaklade využití aplikaci
- využívají nevhodnejší nástroje pro každý dílci úkol

Vyhody a nevyhody

Vyhody

- dobra skalovatelnost
- prenositelne znalosti ze single modelu

Nevyhody

- nutnost specialistu pro integraci ruznych dbs
- cross-model dotazy a transakce

Typy Polystoru

1. Loosely-coupled

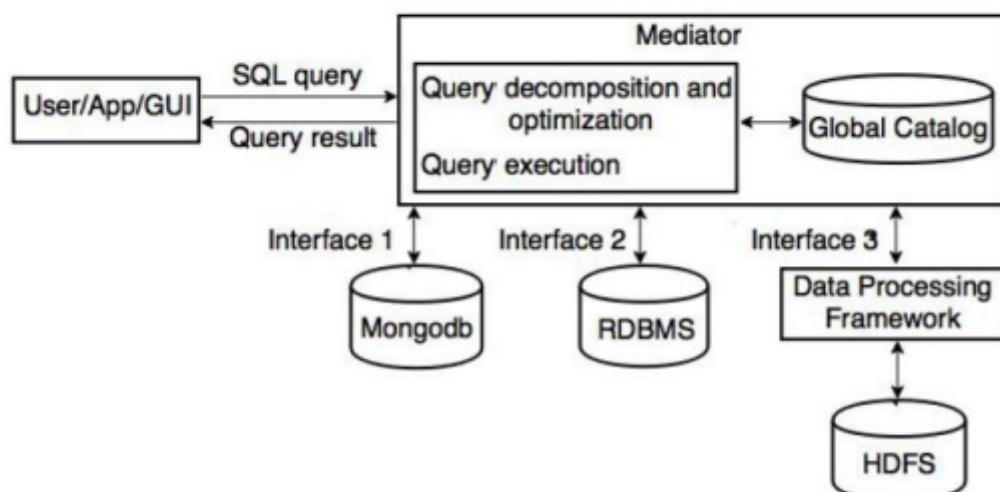
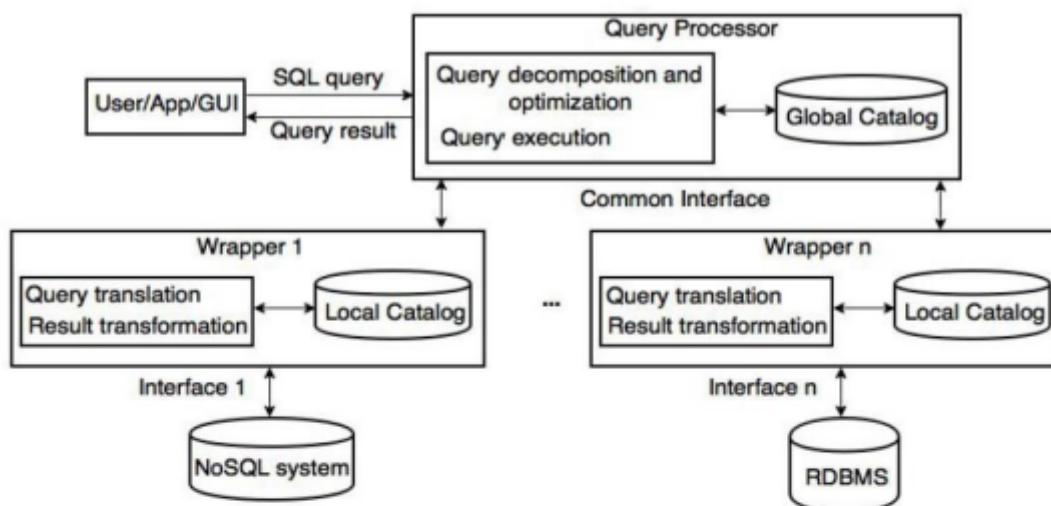
- Podobné architektuře **mediator-wrapper**.

- kazda db ma svuj **wrapper**
- query procesor preda wrapperu cast query ke zpracovani
- Používají **jeden spolecny interface**
- jednotlive dbs maji svoji autonomii (dostanou primo cast query, ale sami si ji pak pro sebe prelozi)

2. Tightly-coupled

- centralni je mediator
- Využívají přímo **lokální interface**
- od mediatoru tedy dostane db pro sebe specificke pokyny
- Používají **materializované views a indexy**

3. Hybridy

Dimenze polystoru

Klíčové vlastnosti polystorů

1. Heterogenita:

- Různé datové modely, dotazovací modely, možnosti vyjádření a dotazovací enginy.

2. Autonomie:

- Asociace s polystorem, podpora nativních aplikací

3. Transparentnost:

- Skrytí umístění dat (i přes více úložišť) a jejich transformace/migrace

4. Flexibilita:

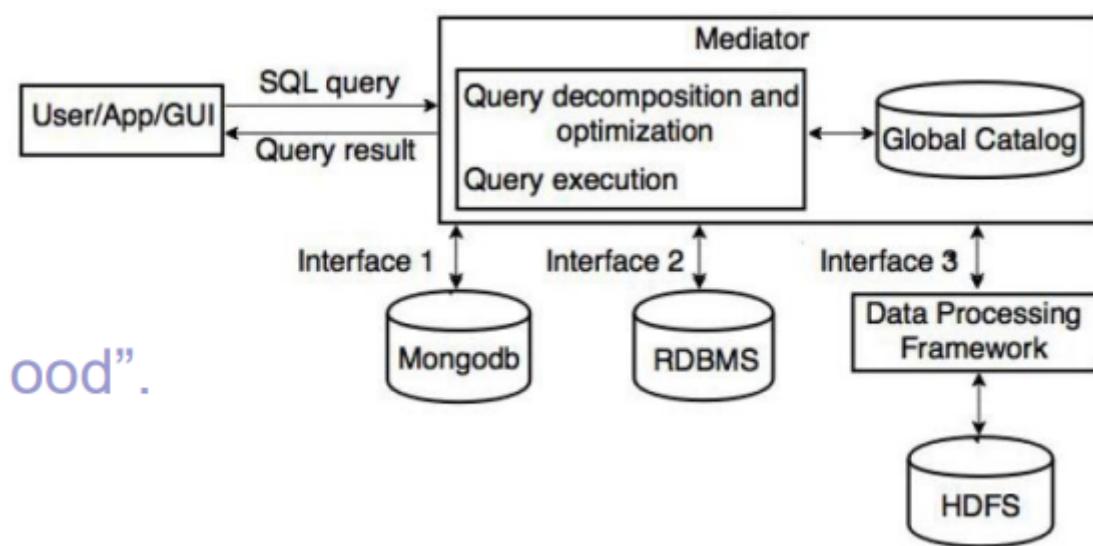
- Uživatelsky definovaná schémata, interfacy a modularita

5. Optimalita:

- plány a optimální umístění dat

1. Tightly integrated polystores (= TIPs)

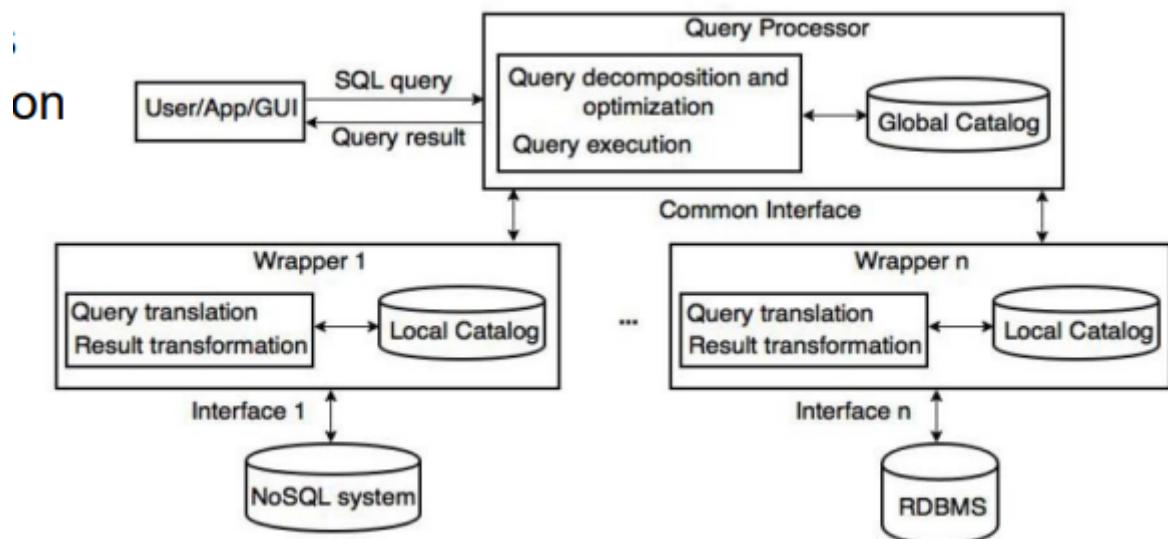
	MMDs	TIPs
Engine	single engine, backend	multiple databases (native)
Maturity	lower	higher → ???
Usability	read, write and update	read-only
Transactions	global transaction supported	unsupported
Holistic query optimizations	open problem	more challenging
Community	industry-driven	academia-driven
Data migration	difficult	simple

2. Loosely Integrated Polystores

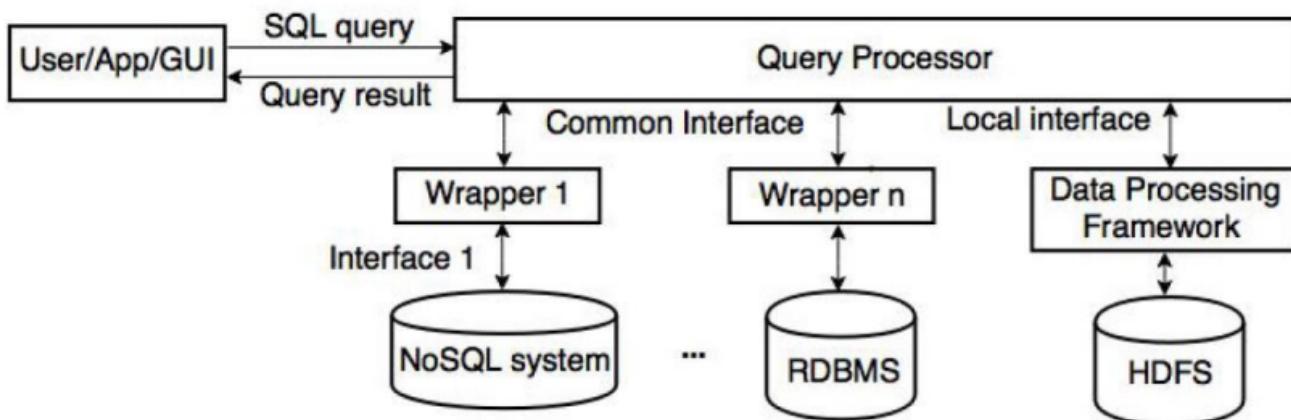
Kroky

1. Rozdělit dotaz na dílčí dotazy pro jednotlivá úložiště.
2. Odeslat dílčí dotazy wrapperům.
3. Přeložit dotazy do formátu úložišť.
4. Získat výsledky z úložišť.
5. Přeložit výsledky do společného formátu.
6. Integrovat výsledky do jednoho výstupu.

3. Hybridni Polystory

- využívají mediator-wrapper architekturu
- příkladem je [BigDAWG](#)

NewSQL databaze

- nový / alternativní přístup k SQL DBMS
- **idea:** skalovatelné uložiště + funkcionality tradičních relačních DBS
 - ACID vlastnosti, relační model, SQL přístup
- například realizováno cloudem: Microsoft Azure

Motivace NewSQL

- aplikace fungujici na relacnim modelu potrebuji zachazet s neustale vetsimi daty -> nutnost skalovat
- aplikace vyzadujici silnou konzistenci a skalovatelnost

VoltDB (NewSQL)

- z perspektivy uzivatele klasicky relacni DBMS
- shared-nothing architektura
 - uzly v clusteru nesdili pamet, disk apod.
 - casti jsou autonomni a komunikuj skrze zpravy
- in-memory databaze -> durability je resena command logem / snapshoty

pozorovani: tradicni databaze provadi skutecnou praci mene nez 10 % casu

Array databaze (databaze polí)

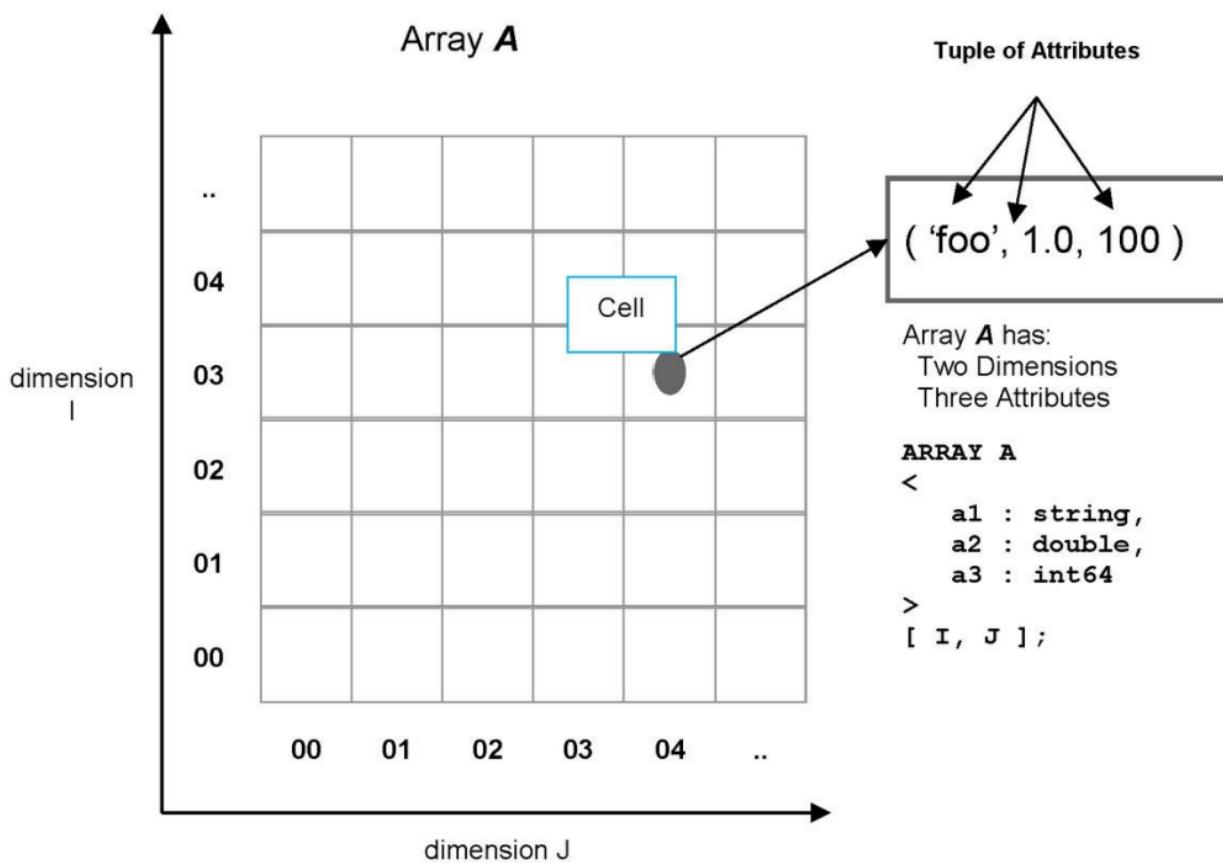
- specificky pro data reprezentovana jako n-dimenzionalni pole

Vhodna vyuziti

- Zaznamy hodnot v case
 - biologie, chemie, fyzika, geologie

SciDB (array)

- datovy model: multidimenzionalni sorted array
- predpoklad: data nejsou prepisovana
 - update = nova verze dat
- distribuuje chunky dat

AQL (Array Query language)

- misto tables pracujeme s arrays
- komplikovano do AFL (array functional language)

Pole v AQL

- obsahuje jmeno a serazeny list s pojmenovanymi dimenzemi
- ma alespon jeden atribut s datovym typem
- aspon jednu dimenzi
- kazda dimenze ma:
 - souradnice (0 - 99)
- zakladni hodnotu atributu specifikujeme pomocí **missing code** (= **null** v SQL)

Bunka v poli

- jmeno
- datovy typ
- nullability
- default value

Vyhodnocovani dotazu

- dotaz: serie operatoru
- provadi optimalizace jako SQL v relacni algebре
 - posunuti operatoru, nahrazeni sekvence operatoru efektivnejsi apod.

Docasna pole

- mohou zlepshit vykonost
- negaratuji ACID vlastnosti
- nejsou persistnenti (jen in memory)
- bez verzi

Multidimensional Array Clustering

1. Organizace dat:

- Data blízká v souřadnicovém systému jsou ve stejném chunku a ve stejném pořadí jako souřadnice
- Atributy jsou ukládány odděleně

2. Efektivní ukládání:

- Data v chunku jsou ukládána do souvislých bloků a komprimována
- Souřadnice nejsou ukládány, ale vypočítávány

3. Překrývání chunků (overlap):

- Překryv replikuje data do sousedních chunků
- Zvyšuje výkon dotazů na **okna** bez potřeby speciálního programování
- Vyžaduje více úložného prostoru, ale urychluje operace

Search Enginy

- není pozadavek na pevnou strukturu dat narozen od relačních DBMS

Vhodna využití

- Fulltext search
- Log analysis
- Relevance-based search

ElasticSearch

- distribuovaný full-text search engine
- HTTP web interface
- skoro real time vyhledávání

Index

- kolekce dokumentu s podobnou charakteristikou
- vždy pojmenovány
- indexy lze shardovat a pak replikovat

Tvorba indexu

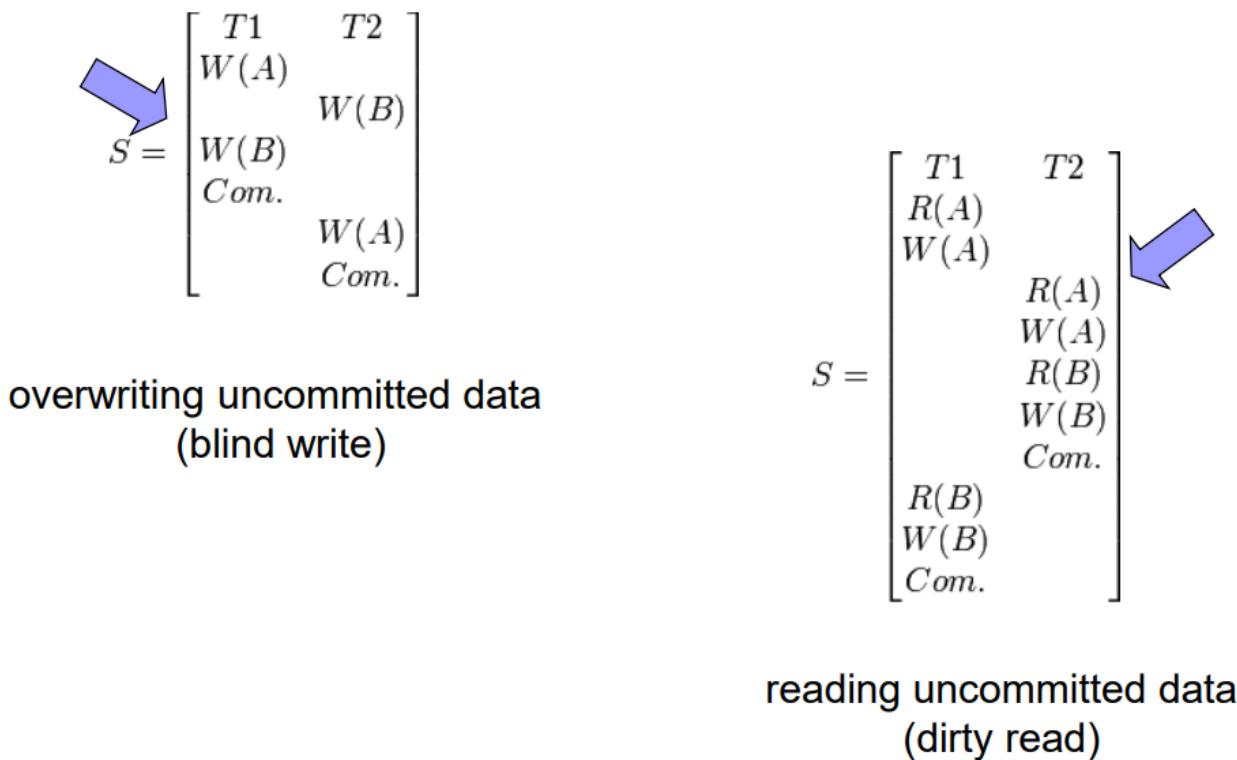
- definujeme pocet shardu a replik
- kazdy shard je sam o sobe funkci index

Transakce

- **business transakce** = serie systemovych transakci
- **offline concurrency** = manipulaci s daty a az potom je ulozime

Uživatel načte objednávky, upraví je lokálně a pak výsledky uloží zpět do databáze.

Problémy

Optimisticky offline lock

- predpoklada **nízkou sanci konfliktu**
- **Pred commitem:**
 1. Klient znova precte data, se kterymi business transakce manipuluje
 2. Kontrola zda se prectena data nezmenila od zacatku business transakce

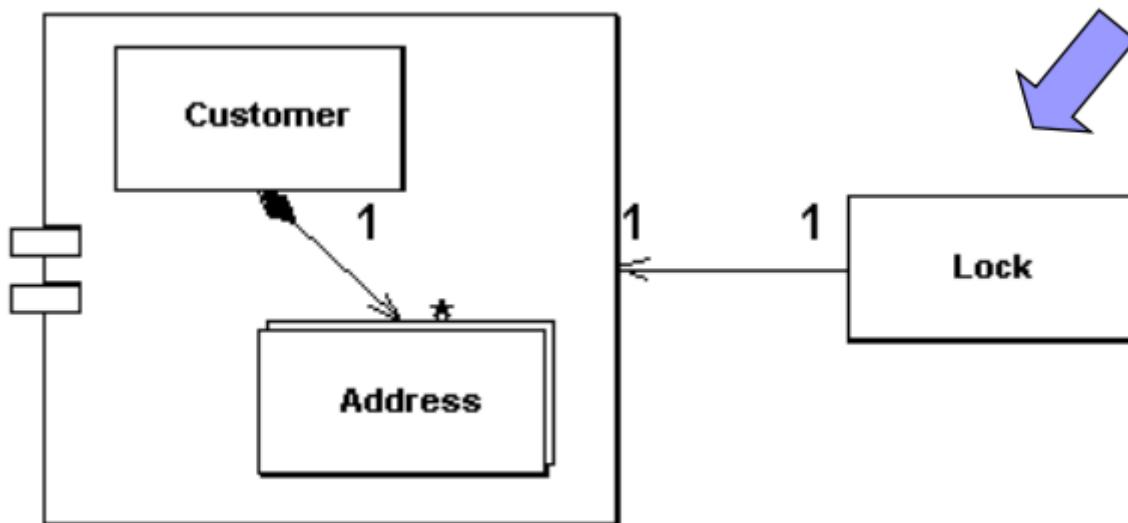
Pesimisticky offline lock

- dovoluje pouze jedne business transakci pristupovat k danym datum
- nutnost uzamknout data business transakcí predtím než je zacne pouzivat

- standartni problem: deadlock
 - muzeme resit timeout aplikace nebo timestampem locku

Coarse-grained Lock

- pokryva vice souvisejicich zdroju najednou (skupinu)
- vhodne v moment, kdy objekty potrebujeme upravovat jako skupinu
- pro implementaci je nutny sofistikovany lock manager

Implicit lock

- zamky jsou ziskany automaticky aplikaci

Performance Tuning

- MapReduce umoznuje horizontalni skalovani bez bottlenecku

Linearni skalovatelnost

- **Předpoklad:** Úlohy lze paralelizovat do rovnoměrně rozložených jednotek.

Typický model s horizontálním škálováním (MapReduce):

- **Lineární škálovatelnost:**
 - Jeden uzel může zpracovat x MB/s.
 - n uzlů může zpracovat $x \times n$ MB/s.

Vzorce:

1. Čas pro zpracování dat na jednom uzlu:

- $t = y / x$ (v sekundách), kde:
 - y : množství dat ke zpracování (MB).
 - x : rychlosť zpracovania jednoho uzlu (MB/s).

2. Čas pro zpracování na **n** uzlech:

- **t / n**, kde:
 - **n**: počet uzlů.

Amdahluv zakon

- vzorec pro nalezení maximalního zlepšení výkonu systému po vylepšení jeho části
- **P** = část programu, která je paralelizována
- **1-P** = část programu, která nemůže být paralelizována
- **N** = kolikrát lepsi výkon má paralelizovaná část oproti té bez

$$\$ \$ S(N) = \frac{1}{N} \cdot (1 - P) + \frac{P}{N} \$ \$$$

- **N** je většinou k nekonečnu
- **S(N)** je celkové zlepšení výkonu programu

Příklad:

- Program běží **5 hodin (300 minut)**
- Paralelizovatelná část: **275 minut (91,6 % programu)**
- Neparalelizovatelná část: **25 minut (8,4 % programu)**

Maximální zvýšení rychlosti:

$$\$ \$ S(N) = \frac{1}{N} \cdot (1 - 0.916) = \frac{1}{N} \cdot 0.084 \approx 11.9 \text{krát rychleji} \$ \$$$

- **Výsledek:** Program může být maximálně **11,9krát rychlejší**, pokud je paralelizace perfektní.

Littluv zakon

- **Analýza zatížení stabilních systémů:**
 - Zákazník vstoupí do fronty a je obslužen během konečného času.
- původ v ekonomii
- **L**: průměrný počet zákazníků ve stabilním systému.
- **k**: průměrná rychlosť příchodu zákazníků (za časovou jednotku).
- **W**: průměrný čas, který každý zákazník stráví v systému.

$$\$ \$ L = k \cdot W \$ \$$$

- **Vlastnosti:**
 - Výsledek není ovlivněn rozložením příchodů, obsluhy, pořadím obsluhy ani jinými faktory.

Příklad:

- **Čerpací stanice:** Pouze hotovostní platby u jednoho pultu.
 - **Příchod:** 4 zákazníci za hodinu (**k = 4**).
 - **Doba strávená každým zákazníkem:** 15 minut = 0,25 hodiny (**W = 0,25**).

Výpočet:

$$\$ \$ L = 4 \cdot 0.25 = 1 \$ \$$$

- **Interpretace:** V průměru je na čerpací stanici vždy 1 zákazník.
- **Důsledek:** Pokud přijde více než 4 zákazníci za hodinu, vznikne **bottleneck**

Message cost model

- Náklady na odeslání zprávy z jednoho konce na druhý se skládají z fixních a variabilních složek.
- **C**: celkové náklady na odeslání zprávy.
- **a**: fixní náklady (základní náklady na odeslání zprávy).
- **b**: variabilní náklady (náklady za bajt zprávy).
- **N**: počet bajtů zprávy.

$$\$ \$ C = a + b \cdot N \$ \$$$

- **Vlastnosti:**
 - Nejlepší způsob, jak minimalizovat náklady, je odesílat co největší balíky dat najednou.
-

Příklad: Gigabitový Ethernet

- **Hodnoty:**
 - **a = 0.3 ms** (300 mikrosekund).
 - **b = 1 sekunda na 125 MB** (odpovídá přenosové rychlosti 125 MB/s).
- **Výpočty:**
 - 1. 100 zpráv po 10 KB:** $\$ \$ C = 100 \cdot (0.3 + \frac{10}{125}) \text{ ms} \$ \$ \$ \$ C = 100 \cdot (0.3 + 0.08) \text{ ms} \$ \$ \$ \$ C = 38 \text{ ms} \$ \$$
 - 2. 10 zpráv po 100 KB:** $\$ \$ C = 10 \cdot (0.3 + \frac{100}{125}) \text{ ms} \$ \$ \$ \$ C = 10 \cdot (0.3 + 0.8) \text{ ms} \$ \$ \$ \$ C = 11 \text{ ms} \$ \$$

Relacni algebra
